

3 ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫ!
Ніл БУНЭ: "БУДУЧЫНЯ БЕ-
ЛАРУСІ ЗА ЯЕ АДУКАВА-
НАЙ МОЛАДДЗЮ..."

3 стар.

СИТУАЦЫЯ
"БЕЛТРАНСГАЗ": УРАД ПАЗІЦЫЙ НЕ
МЯНЯЕ

2 стар.

МІНСК, ЗАХАРАВА, 28. ДОМ ДРУЖЫ
ПАД ГУКІ ФЛАМАНДСКАЙ МУЗЫКІ

4 стар.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ
ВЫПУСК ПРЫСВЯЧАНЫ БЕЛАРУСКА-ПОЛЬСКИМ
КУЛЬТУРНЫМ СВЯЗЯМ

5-6 стар.

СУАЙЧЫННІКІ Ў СВЕЦЕ: МАЛДОВА, УКРАЇНА

7 стар.

ПАЭТЫЧНАЯ ІМПРЭЗА
"СОН-ТРАВА" ІНЫ СНАРСКАЙ

7 стар.

ВАНДРОЎКА ПА НАВАКОЛЛІ
ПЕТРЫКАВА

8 стар.

"МАЛЕНЬКІ ПРЫНЦ" ПА-БЕЛАРУСКУ

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАЇНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

4 верасня 2003 года, № 36 (2854)

Цана 170 рублёў

E-mail: golos_radzimy@tut.by

Хроніка жыцця

ПЯЦІМІЛЬЁННЫ РУБЕЖ

У сельскіх гаспадарках Беларусі да 1 верасня пераадолены пяцімільённы рубеж па намялоце збожжжа.

Агульны намалот збожжжа новага ўраджаю склаў ужо 5 мільёнаў 10 тысяч тон пры сярэдняй ураджайнасці 27 цэнтнераў з гектара. Найбольшы аб'ём зерневых сабраны сельгаспрадпрыемствамі Мінскай вобласці — 1 мільён 204 тысячы тон. Аднак уборка тут яшчэ не закончана, засталася ўбраць 13 працэнтаў. Мяркуюцца, што з улікам ураджаю прысядзібных участкаў будзе дасягнуты рубеж 1,5 мільёна тон.

ДОБРАЯ ТРАДЫЦЫЯ

Галойным святам верасня назваў намеснік прэм'ер-міністра Беларусі Уладзімір Дразын юбілейны Дзень беларускага пісьменства ў Полацку, які пройдзе 3-7 верасня.

"На гэты раз, — заявіў Уладзімір Несцяровіч, які ўзначальвае Нацыянальны аргкамітэт па правядзенні ўрачыстасцей, — мы дасягнем найвышэйшага выніку ў яго арганізацыі".

Старажытны Полацк, адзін з найважнейшых гістарычных цэнтраў адукацыі і кнігадрукавання, рыхтуецца прыняць каля ста тысяч гасцей. Сюды з'едуцца людзі з усіх куткоў Беларусі, а таксама прадстаўнікі 25 дыпмісій.

ЦІ БУДЗЕ ПОПЫТ НА АБЛІГАЦЫІ?

3 22 верасня 2003 года пачнецца размяшчэнне 4-га выпуску аблігацый Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь на прад'яўніка, намінаваных у замежнай валюце.

Аб'ём выпуску вызначаны ў адзін мільён долараў ЗША. Працэнтная стаўка з тэрмінам абароту 365 дзён складе 5 працэнтаў гадавых.

БАБРУЙСК АКАЛЬЦАВАЛІ
Завяршылася будаўніцтва пайночна-заходняга ўчастка аўтамабільнага кальца вакол Бабруйска.

Гэта першы з аб'ездаў, якія павінны мець усе буйныя гарады Беларусі. З увар'ядзеннем у эксплуатацыю апошняга ўчастка працягласцю 11,4 кіламетра палепшыцца экалагічная абстаноўка ў горадзе, бо транзітны транспарт не будзе рухацца па вузкіх вуліцах Бабруйска.

Генеральным падрадчыкам

будаўніцтва выступіла ДБУ № 1 Рагачова, дэпартамент "Белаўтадар". Кошт работ — каля 9 мільярдаў рублёў.

З РЫП Ў МІНСК САМАЛЁТАМ

Адбылася ўрачыстая цырымонія адкрыцця прамых павеярных зносінаў паміж Рыгай і Мінскам, якія ажыццяўляюцца латвійскай авіякампаніяй AirBaltic.

Авіярэйсы па маршруце Рыга—Мінск і Мінск—Рыга будуць ажыццяўляцца па панядзелках, серадах і пятніцах. Кошт пералёту складае 41 лат, што эквівалентна 73 доларам ЗША.

БІЛЬЯРДНЫ СТОЛ З НЯСВІЖСКАГА ЗАМКА АДНАЎЛЯЕЦЦА

Адной з адметных частак інтэр'еру замка Радзівілаў у Нясвіжы быў бильярдны стол з чырвонага дрэва.

Ён быў набыты магнатамі ў Германіі, дзе знаходзілася прадстаўніцтва амерыканскай фірмы "Brunswick", якая займалася вырабам такой прадукцыі. Па аўкцыённай ацэнцы, кошт стала можа склаці не менш як 50 тысяч еўра.

Рэстаўрацыяй яго зараз займаюцца спецыялісты ІП "Руптур", прычым цалкам на добрачыннай аснове. Заканчэнне работ плануецца на пачатак наступнага года. Менавіта тады бильярд вернецца спачатку ў Нясвіжскі музей, а пасля, магчыма, і ў замак.

МІХАІЛ ПТАШУК НА "БЕЛАРУСЬФІЛЬМЕ" — НАЗАЎСЁДЫ

На будынку Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" у Мінску ўрачыста адкрылася мемарыяльная дошка ў гонар вядомага кінарэжысёра, народнага артыста Беларусі Міхаіла Пташукі.

"Знак бяды", "Вазьму твой боль", "У жніўні 44-га...", "Наш браняпоезд" — гэтыя і многія іншыя фільмы выдатнага майстра беларускага кіно добра ведаюць і любяць глядачы.

Падрыхтавала Ніна ЦІМАШОК.

Спорт

Іван ЦІХАН

Найбольшы аб'ём зерневых сабраны сельгаспрадпрыемствамі Мінскай вобласці — 1 мільён 204 тысячы тон. Аднак уборка тут яшчэ не закончана, засталася ўбраць 13 працэнтаў. Мяркуюцца, што з улікам ураджаю прысядзібных участкаў будзе дасягнуты рубеж 1,5 мільёна тон.

"Золата" заваявалі Андрэй Міхневіч (штурханне ядра), Іван Ціхан (кіданне молата), Ірына Ят-

дыпкур'ер

УВЕДЗЕНЫ ВІЗАВЫ РЭЖЫМ

26 жніўня ў Міністэрстве замежных спраў Беларусі было падпісана Пагадненне паміж ўрадам Рэспублікі Беларусь і ўрадам Рэспублікі Польшча аб узаемных паездках грамадзян.

Падпісанне дакумента стала завяршэннем доўгатэрміновага і няпростага перагаворнага працэсу, у ходзе якога беларускаму боку ўдалося максімальна ўлічыць інтарэсы грамадзян нашай краіны ва ўмовах увядзення Польшчай поўнамаштабнага візавага рэжыму ў адносінах Беларусі, Расіі і Украіны.

Пагадненне ўтрымлівае абавязальствы бакоў выдаваць візы бясплатна грамадзянам дзяржаў ва ўзросце да 16 гадоў, а таксама старэйшым за 65 гадоў; удзельнікам мерапрыемстваў адукацыйнага, культурнага, навукова-тэхнічнага, спартыўнага характару, што праводзяцца на міжрадавым ці міжведасным узроўнях, студэнтам, якія вучацца ў вышэйшых навучальных ўстановах Польшчы па лініі абмену паміж ВНУ; непрацаздольным

УЗЛЁТ БЕЛАРУСКИХ ЛЁГКААТЛЕТАЎ

3 Парыжа з трыумфам вярнуліся члены беларускай зборнай па лёгкай атлетыцы, якія прымалі ўдзел у IX чэмпіянаце свету.

На чанка (кіданне дыска); "серабро" — Надзея Астапчук (штурханне ядра);

"бронзу" — Наталля Сазановіч (сямбор'е), Васіль Капцох (кіданне дыска) і Валянціна Цыбульская (хадзьба на 20 кіламетраў). У фінале эстафеты 4x 100 метраў жаночая зборная Беларусі ў складзе Юліі Несцярэнка, Аксаны Драгун, Алены Неўмяржыцкай і Наталлі Сафронікавай заняла высокае сёмае месца з агульным вынікам 43,47 секунды.

Надзея АСТАПЧУК

У лік васьмі фіналістаў, якія прынеслі камандзе заліковыя ачкі, трапілі Іван Троцкі ў спартыўнай хадзьбе, Вадзім Дзевятоўскі ў штурханні молата, Наталля Сафронікава ў бегу на 200 метраў, жаночая эстафета 4x100 метраў. Такім чынам, беларуская каманда з 39 атлетаў сярод усіх нацыянальных зборных мае самы высокі "каэфіцыент карыснага дзеяння".

беларусь-расія

ВІЦЯБЛЯНЕ ПАКАЖУЦЬ СЯБЕ І СВАЕ ТАВАРЫ

У рамках Дзён Беларусі ў Маскве ў Пайночнай адміністрацыйнай акрузе расійскай сталіцы пройдуць Дні Віцебскай вобласці.

Свае тавары пакажуць прадпрыемствы вобласці, якія вырабляюць абутак, ільняныя тканіны, радыёэлектроніку, прадукты харчавання, мастацкія вырабы. Прадстаўнікі ВНУ Віцебска пазнаёмяць масквічоў з навукова-тэхнічнымі распрацоўкамі. Акрамя таго, віцебляне будуць удзельнічаць у пасяджэнні савета дэлелага супрацоўніцтва рэгіёнаў і "круглым сталам" таваравытворцаў. У Маскву выедзе і вялікая група майстроў мастацтваў і самадзейных артыстаў, віцебскіх спартсменаў.

УСУРГУЦЕ ПРАЙШОЎ ТЫДЗЕНЬ БЕЛАРУСКАЙ КНІП

Ініцыятарам правядзення Тыдня беларускай кнігі выступіў рэгіянальны арганізацыйны камітэт грамадска-патрыятычных сіл франтавікоў і ветэранаў пагранічнай службы СНД.

У Сургуце прадстаўлена каля 30 кніг аб гісторыі і культуры Беларусі, частка з іх — на беларускай мове. У рамках Тыдня прэзентавана кніга "Нарысы гісторыі беларусаў у Сібіры".

«Саюз»

ПАДПІСКА-2003

Шаноўныя чытачы «Голасу Радзімы»! Каб наша сувязь не спынілася, раім паклапаціцца аб падпісцы на IV квартал бягучага года. Нагадваем, што «ГР» ўключаны ў падпісныя каталогі Беларусі, Літвы, Украіны, Казахстана, Таджыкістана, Кыргызстана, Малдовы.

У іншых краінах лепш аплаціць атрыманне штотыднёвіка чэкам, даслаўшы яго ў рэдакцыю. Кошт гадавога камплекта для краін Еўропы — 50, астатніх — 60 долараў ЗША.

Прэс-служба МЗС.

жыццёвыя сюжэты

ФОТА РАМОНА КАБЯКА БЕЛТА

ШЧАСЛИВАЯ СЯМЕЙКА

Пяцёра дзяцей-сірот набылі сям'ю ў добрых людзей Валянціны і Сяргея Добрусевых. Яны жывуць у вёсцы Касцюшковічы Крычаўскага раёна. Валянціна закончыла Горацкае педвучлішча. Цяпер завочна вучыцца ў Маскоўскім педінстытуце. Працавала сацыяльным педагогам у школе, Сяргей — прадпрымальнік. У іх 2 дзяцей. А нядаўна сталі апекунамі яшчэ 5 дзяцей-сірот.

Мясцовы калгас выдзеліў ім новы дом (спальні, гульнявая зала, тэлевізар, камп'ютэр), у якім і жывуць цяпер сям'я дзяцей, Валянціна і Сяргей, іх бацькі. Жывуць шчасліва!

НА ЗДЫМКУ: Валянціна ДОБРУСЕВА з малодшымі дзецьмі.

ФОТА Валерыя БЫСАВА, БЕЛТА.

дзяржава і дыяспара

АДЗНАЧАНА БЕЛАРУСКА З КАЗАХСТАНА

У Астане (Казахстан) у ходзе сустрэчы з прадстаўнікамі беларускай дыяспары Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Казахстан Ларыса Пакуш уручыла старшыні Грамадскага аб'яднання "Культурны цэнтр "Беларусь" горада Астана Аляксандры Раманавой Ганаровую граматы Камітэта па справах рэлігіяў і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Як адзначана ў грамаце, А.Раманова ўзнагароджана за значны ўклад у справу зберажэння каштоўнасцей і спадчыны беларускага народа за рубяжом, поспехі ў выхаванні на роднай мове падрастаючага пакалення, а таксама ў сувязі з 60-гадовым юбілеем.

У час цырымоні ўзнагароджання Л.Пакуш выказала ўпэўненасць, што асабістыя якасці, творчы і жыццёвы вопыт старшыні беларускага культурнага цэнтру Астаны будуць садзейнічаць далейшаму развіццю брацкіх беларуска-казахстанскіх адносін.

Галіна ВІДАНОВА.

сітуацыя

"БЕЛТРАНСГАЗ": УРАД ПАЗІЦЫЙ НЕ МЯНЯЕ

Урад Беларусі не бачыць падстаў для перагляду пазіцыі ў пытанні стварэння на базе ААТ "Белтрансгаз" сумеснага беларуска-расійскага газатранспартнага прадпрыемства. Пра гэта заявіў выконваючы абавязкі намесніка прэм'ер-міністра рэспублікі Уладзімір Сямашка.

"У пісьме расійскага віцэ-прэм'ера Віктара Хрысценкі па дадзеным пытанні, якое атрымалі ў Мінску, няма нічога новага ў параўнанні з вядомай пазіцыяй "Газпрама". Таму беларускі ўрад не бачыць падстаў для перагляду сваёй пазіцыі, зафіксаванай у ліпеньскім пратаколе рознагалоссяў з расійскім газавым холдзігам", — сказаў Уладзімір Сямашка.

Ён напамінуў, што беларускі бок вызначыў рыначны кошт "Белтрансгазу" ў 5 мільярдаў долараў. Пры гэтым, па словах выконваючага абавязкі намесніка прэм'ер-міністра, ацэнка праводзілася па той жа метадыцы, па якой ацэньваўся сам "Газпрам": на падставе кошту аналагічных сістэм газатранспарту ў іншых краінах Усходняй Еўропы.

Уладзімір Сямашка таксама падкрэсліў, што інвестыцыі ў развіццё газатранспартнай сістэмы будучага СП у памеры 1,7 мільярда долараў павінны праводзіцца не "Газпрамам", а "менавіта сумесным прадпрыемствам за кошт амартызацыйных адлічэнняў на працягу 15 гадоў".

Акрамя таго, выконваючы абавязкі намесніка прэм'ер-міністра

пацвердзіў, што беларускі бок настойвае на тым, каб кантрольны пакет акцый СП у памеры 50 працэнтаў плюс адна акцыя заставаўся ў яго руках.

Уладзімір Сямашка нагадаў, што ў адпаведнасці з беларуска-расійскім міжуродавым пагадненнем "Газпрам" павінен паставіць у Беларусь у 2003 годзе не менш як 18,5 мільярда кубічных метраў прыроднага газу, у 2004 — 21,5 мільярда кубічных метраў, у 2005 — 25 мільярдаў кубічных метраў і пачынаючы з 2010 года — не менш як 33 мільярды кубічных метраў штогод.

Пры гэтым сёлета па цане 5-га цэнавага пояса Расіі ў рэспубліку "Газпрам" паставіць толькі 10,2 мільярда кубічных метраў прыроднага газу, а астатні аб'ём паставіць незалежныя паставішчыкі па рыначнай цане, адзначыў выконваючы абавязкі намесніка прэм'ер-міністра. У сувязі з гэтым ён падкрэсліў, што беларускі бок працягвае настойваць на тым, каб увесь газ у рэспубліку паставіўся па цане 5-га расійскага цэнавага пояса.

"Усе гэтыя пазіцыі беларускага боку не змяніліся і застаюцца па-ранейшаму ў сіле", — заключыў Уладзімір Сямашка.

аспект праблемы

ЗА РОЎНЫЯ ўмовы канкурэнцыі

Аб тым, як вырашаюцца праблемы аснашчэння беларускіх міжнародных перавозчыкаў сучаснымі грузавымі аўтамабілямі, прычэпнай тэхнікай і аўтобусамі з адпаведнымі еўрапейскімі патрабаваннямі па экалогіі ішла гаворка за "круглым сталом" Нацыянальнага прэс-цэнтра. У гутарцы прынялі ўдзел Валянцін Гурыновіч — генеральны дырэктар ВА "БелаўтаМАЗ"; Валерыі Міленькі — начальнік Дэпартаменту аўтамабільнага транспарту Міністэрства транспарту і камунікацый Рэспублікі Беларусь; Валянцін Дзенісевіч — выканаўчы сакратар Беларускай асацыяцыі міжнародных аўтаперавозчыкаў (БАМАП); Васіль Сідарук — генеральны дырэктар "МАЗкантрактЛІЗІНГ"; Мікалай Горбель — дырэктар "Белмагістральаўтатранс"; Вячаслаў Доўнар — дырэктар "Белінтэртранс" і іншыя зацікаўленыя асобы.

Міжнародныя перавозкі — гэта высокадаходны сервіс, які сёння абслугоўваецца больш за 10 000 аўтамабіляў і які прыносіць больш за 180 мільёнаў долараў у год. Але, як паведаміў выканаўчы сакратар БАМАПА Валянцін Дзенісевіч, калі ў мінулыя гады Беларусь займала 4-5-е месцы на рынку міжнародных перавозак, то сёлета за і паўгоддзе, насуперак прагнозам, атрыманы адмоўны вынік, і аб'ём перавозак знізіўся на 10 працэнтаў.

Адна з прычын такога становішча, як ні банальна гучыць, высокі працэнт зношанасці рухомага саставу. Таму для падтрымання беларускімі перавозчыкамі дасягнутага ўзроўню на рынку міжнародных перавозак неабходна прыняць тэрміновыя меры па аднаўленні і мадэрнізацыі рухомага саставу. Рашэнне гэтай праблемы з'яўляецца сёння адной з галоўных задач перавозчыкаў. Дык у чым жа справа? А ў тым, што няма ў перавозчыкаў сродкаў на набыццё транспарту. Найбольш прымальны спосаб вырашэння гэтай задачы, як лічаць прадстаўнікі БАМАП, лізінг, які дае магчымасць атрымаць тэхніку ў карыстанне на тэрмін, блізкі да тэрміну поўнай амартызацыі. Сёння арандаваны (лізінгавы) рухомы састав складае 58 працэнтаў.

Да вясны 2003 года перавозчыкам было выгадна набываць тэхніку замежных вытворцаў як новую, так і патрыманую. На замежную грузавую аўтамабільную тэхніку былі ўстаноўлены занадта нізкія ўвазныя пошліны: на цягачы, старэйшыя за 3 гады, стаўка мытнай пошліны складала 5 працэнтаў, на паўпрычэпы — 10 працэнтаў, на новыя цягачы — 5 працэнтаў ад мытнай вартасці. Так, у 2001 годзе ў Беларусь было ўвезена 2 053 аўтамабілі, у 2002 годзе — 6 445. Гэта азначае, што дзяржава панесла страту і ў валюце, і ў падатках для бюджэту.

26 сакавіка 2003 года Савет Міністраў РБ прыняў Пастанову № 406, якой ўстанавіў высокія стаўкі ўвазных мытных пошлін на грузавыя аўтобусы і прычэпы, старэйшыя за 3 гады, на ўзроўні 50 працэнтаў, але не менш за 3 еўра з 1 кубічнага сантыметра аб'ёму рухавіка. Такая мера абараняе ўнутраны рынак ад пранікнення грузавікоў замежнай вытворчасці, якія адпрацавалі свой рэсурс. Але яна яўна недастатковая, паколькі яе лёгка было абыйсці, выкарыстоўваючы іншыя нарматыўныя акты, а менавіта пастановы № 1280 і № 1671, якія дазвалялі бяспшлінна ўвозіць тэхніку, што набывалася на ўмовах лізінгу і арэнды. Тым не менш, транспартныя сродкі для міжнародных перавозак увозіліся ў такім рэжыме ў Беларусь больш за пяць гадоў. А ў маі 2003 года ўрад адмяніў пастановы № 1280 і № 1671. Для

айчынных вытворцаў пакуль гэта добра, бо абараняюцца іх інтарэсы. Але зараз на заканадаўчым узроўні ўтварыўся нейкі вакуум: старыя пастановы адменены, а новыя яшчэ не прыняты. І ніхто не ведае, якімі яны будуць. Айчынныя вытворцы спадзяюцца, што будучы створаны роўныя ўмовы канкурэнцыі з замежнымі вытворцамі, перавозчыкі ж разлічваюцца на прымальныя ўмовы лізінгу.

Сёння на Беларусі грузавыя аўтамабілі, аўтобусы і прычэпы, якія адпавядаюць усім міжнародным стандартам па экалогіі (на ўзроўні Еўра-3), бяспечнасці і шуму, сёння выпускаюцца на двух заводах: РУП "Мінскі аўтамабільны завод" і беларуска-нямецкім СП ЗАТ "МАЗ-МАН" (толькі аўтамабілі).

Дарэчы, цікавая навіна. Як паведаміў генеральны дырэктар "БелаўтаМАЗа" Валянцін Гурыновіч, заснавальнік СП ЗАТ "МАЗ-МАН" з нямецкага боку кампанія MAN Nutzfahrzeuge AG прадала 43 працэнты акцый аўстрыйскай кампаніі (аўстрыйскі інвестар не называецца па ўмовах канфідэнцыяльнасці здзелкі). MAN захаваў за сабою толькі 10 працэнтаў акцый СП, але па-ранейшаму паставіў на былых умовах вузлы і агрэгаты. 41 працэнт акцый у МАЗа і 6 працэнтаў — у "Інфабанка". А кіруе зараз прадпрыемствам беларус (раней — немец), што пайшло на карысць кампаніі: прыбытак за першае паўгоддзе і "сімпа тычны партфель заказаў".

"Прадпрыемства МАЗ выпускае 16 000 аўтамабіляў у год. Таму заказы транспартнікаў можам выканаць", — заявіў генеральны дырэктар Валянцін Гурыновіч.

Адказваючы на пытанне журналістаў, якія адрозненні паміж айчыннай і замежнай тэхнікай, ён сказаў: "На МАЗе створана новая сям'я аўтамабіляў, якія можна супаставіць з замежнымі аналагамі... Што тычыцца аўтобусаў, то МАЗаўскія здольныя замяніць украінскія і венгерскія, якія мы зараз выкарыстоўваем (дарэчы, каля 70 працэнтаў аўтобусаўнага парка патрабуе аднаўлення, а для гэтага штогод неабходна набываць каля 800 новых аўтобусаў. Кошт аднаго прыкладна ад 105 да 150 тысяч долараў)".

А яшчэ Валянцін Аркадзевіч паведаміў, што "Беларусбанк" згодны прадаставіць пад лізінг і доўгатэрміновы крэдыт да 30 мільёнаў долараў. Таксама "МАЗкантрактЛІЗІНГ" у асобе генеральнага дырэктара Васіля Сідарука выказаў гатоўнасць прафінансаваць на 20 мільёнаў долараў. Прычым, Васіль Сяргеевіч паабяцаў выгадны крэдыт: крэдыт у расійскіх рублях на пяць гадоў пад 19 працэнтаў гадавых.

Што ж, пачакаем, якія пастановы прыме ўрад.

Святлана КАРПУЧОК.

з прэс-канферэнцыі

“БУДУЧЫНЯ БЕЛАРУСІ
ЗА ЯЕ АДУКАВАНАЙ МОЛАДДЗЮ...”

Ніл Бунэ, прадстаўнік Праграмы развіцця ААН, рэзідэнт-каардынатар ААН на Беларусі, завяршыў сваю місію ў нашай краіне.

у аэрапортах.

Калі ў 1999 годзе на Беларусі ў рамках ПРААН быў асвоены 1 мільён долараў, то сёлета гэтая лічба павялічылася да 3 мільёнаў долараў. Да гэтага трэба дадаць сродкі, якія прыходзяць да нас праз іншыя агенствы ААН – ЮНІСЕФ і г.д. Да прыкладу, фонд народанасельніцтва ў бягучым годзе выдаткаваў 500 тысяч долараў ЗША. І тым не менш, Н.Бунэ ўпэўнены, што рэальна можна арганізаваць большую колькасць праектаў, чым асвоена.

Хочацца адзначыць і паважлівае стаўленне ПРААН на Беларусі да беларускай мовы. Гэтая арганізацыя настойліва друкіе свае матэрыялы на беларускай мове, якія распаўсюджвае сярод школьнікаў, студэнтаў. Інтэрнэт сайт падае інфармацыю, у тым ліку і на беларускай мове.

Н.Бунэ лічыць, што спадарыня Флавія Бустрэа, якая прыойме ягоную пасаду, гатовая працягваць дзейнасць у пачатых накірунках. Ф.Бустрэа – доктар медыцыны, шмат гадоў працавала ў Сусветнай арганізацыі аховы здароўя, дзе займалася п'яганнямі здароўя дзяцей.

Пакідаючы Беларусь, Ніл Бунэ падзяліўся сваімі ўражаннямі ад нашай краіны і людзей. Ён лічыць Беларусь развітой краінай з магутным чалавечым патэнцыялам. Значную частку насельніцтва Беларусі, падкрэслівае Н.Бунэ, складае моладзь ад 16 да 25 гадоў, многія з прадстаўнікоў якой маюць добрую адукацыю, поўныя энергіі і сілы. Для любой дзяржавы такі чалавечы рэсурс з'яўляецца значнай перавагай для ўстойлівага развіцця. Беларусь, па меркаванні Н.Бунэ, робіць усё магчымае, каб выкарыстаць веды і энергію маладых.

Як вядома, зыходзячы з Даклада ААН аб развіцці чалавека за 2002 год, Беларусь займае 53 месца з 175 краін. У параўнанні з мінулым Докладам палепшыўся паказальнік індэкса чалавечага развіцця. Цяпер ён складае 0,802. Спадар Бунэ заўважыў, што менавіта высокі ўзровень адукацыі насельніцтва і вызначыў індэкс развіцця чалавека ў Беларусі. Ніл Бунэ адзначыў таксама, што ў нашай краіне ўзровень стабільнасці вышэйшы ў параўнанні з усходнімі суседзямі. А наогул Н.Бунэ падкрэсліў, што беларусы – нацыя, здольная дасягнуць любых вяршынь у самых розных сферах дзейнасці, калі прыкладзе пэўныя намаганні.

Алена СПАСЮК.

гасцёўня

ГУЧНАЯ ВІЗІТОЎКА
КРАІНЫ

Так лічыць выконваючы абавязкі дырэктара радыёстанцыі Навум Гальпяровіч. Зараз на Беларускім радыё ідзе праца над новай канцэпцыяй вяртання, і хутка перадачы загучаць у абноўленым выглядзе, напоўняцца новым зместам, новымі фарбамі, зменіцца сетка вяртання.

– *Навум Якаўлевіч, радыёстанцыя “Беларусь”, перадачы якой чуюць зараз у краінах СНД, Еўропы, Азіі, Паўночнай і Паўднёвай Амерыкі, існуе ў міжнародным эфіры з 1962 года. Як адбылася развіццё беларускага вяртання на замежжа?*

– Спачатку перадачы рыхтаваліся для нашых землякоў, якія ў розны час і па розных прычынах выехалі за мяжу, і гучалі яны толькі на беларускай мове. Пазней інфармацыю пра Беларусь вырашана было распаўсюджваць не толькі для былых суайчыннікаў, але і для ўсіх, хто цікавіцца нашай краінай. Таму ў 1985 годзе пачалося вяртання на нямецкай, а ў 1989 – на рускай і англійскай мовах, хоць гадоўнае месца ў рабоце радыёстанцыі займае, безумоўна, беларуская мова. Зараз асноўны дэвіз “Радыё “Беларусь” – для ўсіх, хто з нам”. Мы расказваем пра краіну, яе традыцыі і людзей, імкнучыся да адзінай інфармацыйнай прасторы: “Беларусь учора, сёння, заўтра”, “Мы з усім светам, свет разам з нам”. Дакладная інфармацыя – залог даверу і зносінаў. Такая місія нашай станцыі на сённяшні дзень, і мы яе выконваем.

– *Якія змены адбываюцца зараз?*

– Нядаўна аб'яўлены конкурс праектаў, на які свае прапановы падалі больш за 30 журналістаў. Мастацкі савет Беларускага радыё абмеркаваў гэтыя праекты, адабраў самыя цікавыя. Большасць з іх увайдзе ў новы вяртальны сезон. Ужо сфарміраваны часовыя творчыя групы і іх кіраўнікі. Змены неабходныя для таго, каб радыёстанцыя “Беларусь” магла максімальна адпавядаць патрабаванням часу, сваёй аўдыторыі.

Нядаўна мы дамовіліся з кіраўніцтвам Расійскай дзяржаўнай радыёкампаніі “Голас Расіі” аб сустрэчы і абмеркаванні сумесных планаў супрацоўніцтва нашых радыёстанцый, каб найбольшая колькасць слухачоў у свеце дачулася пра Беларусь. Значна больш увагі будзе ўдзелена ма-

ладзёжным перадачам. Многіх у свеце цікавіць, як і чым жывуць маладыя беларусы. Трэба наладжаць кантакты з ровеснікамі за мяжой. У праграме “Беларусь маладая” будзе рознабакова адлюстроўвацца жыццё моладзі нашай краіны. Цікавыя праекты сацыяльнай і спартыўнай накіраванасці. Іх аўтары ставяць перад сабой задачу, паказваючы розныя аспекты жыцця дзяржавы, рэалізацыю праграм сацыяльна-эканамічнага развіцця, удзяляць разам з тым увагу звычайным клопаматам беларускай сям'і, асобнага чалавека.

Мэтаю музычных праграм застаецца папулярнызацыя лепшых узораў народнай, класічнай і сучаснай беларускай музыкі. Вялікую ўвагу будзем надаваць творчым беларускім літаратуры, мастацтва, культуры ўвогуле. Хочам паказаць усё лепшае, што ў нас ёсць, чым мы ганарымся.

– *Ці будзе пашыраны час вяртання на замежныя краіны і колькі зараз гучыць у эфіры радыёстанцыя “Беларусь”?*

– Штодзённая радыёстанцыя “Беларусь” вяртае чатыры гадзіны ў суткі: з чатырох і да шасці раніцы, затым з 22 да 24 гадзін па беларускім часе.

– *Вашы слухачы пішуць, тэлефануюць або заходзяць у рэдакцыю, калі прыязджаюць на Бацькаўшчыну? Увогуле, якія стасункі вы маеце з тымі, хто слухае перадачы Беларускага радыё за мяжой?*

– Мы зараз атрымліваем вялікую пошту. Прыходзяць лісты не толькі ад этнічных беларусаў, але і англічан, французцаў, немцаў, жыхароў іншых еўрапейскіх краін. Яны дасылаюць заяўкі, пра што хацелі б паслухаць, цікавіцца жыццём нашай краіны. Такім чынам, апошнім часам з'явіўся зусім новы для нас слухач.

Вельмі рады, калі рэдакцыю наведваюць суайчыннікі. Такія непасрэдныя сустрэчы, гутаркі для нас вельмі карысныя і цікавыя.

Гутарыла Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

АНОНС

У ДЫЯЛОГУ
ЦЫВІЛІЗАЦЫЙ

У апошнія гады айчыннымі навукоўцамі і аматарамі беларускай даўніны вельмі шмат зроблена па вывучэнні жыццёвага і творчага шляху дзяржаўных, палітычных, культурных і рэлігійных дзеячаў, якія нарадзіліся ў Беларусі ў розныя перыяды яе гісторыі.

У сувязі з гэтым трэба прыгадаць знакамітую серыю выдавецтва “Навука і тэхніка” “Нашы славытыя землякі” (Мінск, 1988–1995), зборнік біяграм беларускіх дзеячаў культуры, навукі, палітыкі “Славытыя імёны Бацькаўшчыны” (Мінск, 2000), энцыклапедычны даведнік “Хто ёсць хто сярод беларусаў свету” (Мінск, 2000) і энцыклапедычнае выданне “Асветнікі зямлі беларускай” (Мінск, 2001). Але, безумоўна, кропку ў распачатай справе ставіць яшчэ вельмі рана.

У 2002 годзе пры падтрымцы ЮНЕСКА распачалася работа над праектам “Беларусь у дыялогу цывілізацый”, у межах якога ідзе складанне навукова-папулярнага біяграфічнага даведніка новага тыпу, у якім будуць прадстаўлены знакамітыя ўраджэнцы Беларусі. Выкананне праекта даручана Гродзенскаму дзяржаўнаму ўніверсітэту імя Янкі Купалы (каардынатар праекта Людміла Рычкова, прарэктар па навучальнай рабоце і замежных сувязях). Гэта, аднак, не азначае, што ён выконваецца выключна сіламі Гродзенскага ўніверсітэта, бо на розных этапах да абмеркавання і выканання тэмы прыцягвалася і прыцягнута сёння вялікае кола знешніх экспертаў.

Стала аксіёмай, што Беларусь – гэта краіна-донар, сыны і дочки якой у выніку розных абставін былі вымушаны пакінуць родную

зямлю, працаваць у іншых краінах, дзе іх талент і здольнасці раскрыліся ў поўнай меры. Але на гэта можна паглядзець і з іншага боку: так было наканавана. Дзяржава – з'ява геапалітычная, і яе нараджэнне, развіццё і заняпад вызначаюцца прычынамі сусветнага ўзроўню. Трагедыя нашай сітуацыі заключаецца ў тым, што толькі ў апошнія дзесяцігоддзі XX стагоддзя стала магчымым вярнуць, упісаць у гісторыю Айчыны прозвішчы шматлікіх выдатных навукоўцаў, палітыкаў, дзеячаў асветы і культуры, чые імёны і справы ўжо даўно сталі здабыткам сусветнай цывілізацыі.

Асноўная мэта праекта – паказаць уклад беларускага народа ў сусветную культурную спадчыну праз жыццёвы і творчы шлях выдатных дзеячаў палітыкі, навукі, культуры, спорту. Галоўнай падставай для ўключэння таго ці іншага дзеяча ў даведнік з'яўляецца факт яго нараджэння ў сучасных тэрытарыяльных межах Беларусі, а таксама значнасць асобы не толькі і не столькі для Беларусі, колькі для сусветнай цывілізацыі ўвогуле. Таму побач з імёнамі Ефрасінні Полацкай і Францішка Скарыны ў даведніку можна будзе прачытаць пра Саламона Маймона, Максіміліяна Рылу. Побач з Тадэвушам Касцюшкам і Станіславам Аўгустам Панятоўскім – пра Мікалая Судзілоў-

скага, Менахема Бегіна, Андрэя Грамыку і Пятра Машэрава. Побач з Паўлам Сухім і Казімірам Семановічам – пра Яна Бараноўскага і Давыда Сарнова. Побач з Марцінам Пачобутам-Адлянцікам і Гаўрыілам Ціхавым – пра Уладзіміра Каваленка і Пятра Клімука. Побач з Жарэсам Алфёравым – пра Аляксандра Садоўскага, Якава Зяльдовіча і Віталія Гальданскага. Побач з Ігнатам Дамейкам – пра Гаўрылу Гарэцкага, Антона Нядзвецкага. Побач з Ота Шмітам – пра Андрэя Вількіцкага, Івана Чэрскага і Барыса Дабрыніна. Побач з Янкам Купалам і Якубам Коласам – пра Максіма Багдановіча і Васіля Быкава. Побач з Маркам Шагалам – пра Льва Бакста, Напалеона Орду, Фердынанда Рушчыца, Вітольда Бялыніцкага-Бірулю. Побач са Станіславам Манюшкам і Ірвінгам Берліным – пра Міколу Равенскага, Ігара Лучанка, Эдуарда Калманоўскага, Ларысу Александроўскую, Уладзіміра Алоўнікава. Побач з Вінцэнтам Дуніным-Марцінкевічам – пра Ігната Буйніцкага, Галіну Макараву і Стафанію Станюту.

Усяго ў даведніку прадугледжана 18 умоўных раздзелаў: ад асветніцтва да спорту. Асобна вылучаецца раздзел “Даследчыкі Усходу”, які рыхтуе кандыдат геаграфічных навук намеснік дырэктара Нацыянальнага навукова-асветніцкага цэнтра імя Францішка Скарыны Ігар Захарэнка. Дарэчы, адной з мэтаў праекта з'яўляецца падрыхтоўка ім адпаведнай манаграфіі.

Усіх, хто жадае далучыцца да выканання праекта ці падзяліцца назапашанымі матэрыяламі, запрашаем да супрацоўніцтва.

Наталля КАЗЛОЎСКАЯ,

удзельнік праекта (Гродна).

стасункі

СПРАВА ДЛЯ ВАЛАНЦЁРАЎ

Міжнародны маладзёжны валанцёрскі лагер сёлета дзейнічаў у Віцебску. Яго ўдзельнікі – студэнты з Расіі, Германіі і Беларусі на працягу двух тыдняў працавалі на будаўніцтве Свята-Успенскага сабора і яго адміністрацыйнага бу-

дынка ў абласным цэнтры. НА ЗДЫМКУ: Марыя ФЕШЧАНКА (Расія), Руслан СІДАРАЎ (Беларусь) і Свен ПУЛЬМАН (Германія) на будаўнічым пляцоўцы.

Фота БелТА.

Мінск, захарава, 28. дом дружбы

ПАД ГҮКІ ФЛАМАНДСКАЙ МУЗЫКІ

Каралеўства Бельгія знаходзіцца на паўднёвым узбярэжжы Паўночнага мора. На плошчы 30,5 тысячы квадратных кіламетраў жыве (амаль як у Беларусі) больш за 10 мільёнаў чалавек. Тут тры афіцыйныя мовы: фламандская (нідэрландская), французская, нямецкая. Адпаведна Бельгія дзеліцца на тры рэгіёны: Фландрыя, Валонія, Брусель з ваколіцамі. Гэта краіна з даўнімі музычнымі традыцыямі.

У Беларусі ўпершыню бельгійская музыка выконвалася выдатным беларускім скрыпачом і кампазітарам Мікалаем Ельскім. Гэта былі творы знакамітага кампазітара і скрыпача Анры В'етана. З бельгійскай музыкай у Мінску бліжэй пазнаёміліся ў 1956 годзе, калі праходзіў Тыдзень бельгійскага кіно. А ў 1963 годзе арганная музыка гучала ў выкананні бельгійскага музыканта-арганіста Флора Пеетэраса.

І вось у Беларусь прыехаў ансамбль "Лімбрант". Ён быў запрошаны Беларускім таварыствам дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі, таварыствам "Беларусь — Бельгія". Дзесяць дзён удзельнікі ансамбля знаёмілі беларусаў з традыцыйнай фламандскай фальклорнай музыкай і самі знаёміліся з культурай, гісторыяй, традыцыямі беларусаў.

Ансамбль "Лімбрант" арганізаваны ў 2000 годзе Х'юбертам Баоне, які з'яўляецца ганаровым супрацоўнікам Брусельскага музея музычных інструментаў. Ён іграе на скрыпцы і фламандскай валынцы, якую зрабіў сам.

З ім прыехалі яшчэ пяць удзельнікаў ансамбля. Нэле Верхейдэн, якая іграе на флейце, в'яланчэлі, клаперсах (від кастаньетаў), працуе ў Міністэрстве ўнутраных спраў. Герман дэ Вінэ спявае, падыгрываючы на тамбурыне, працуе на радыё. Патрык Йонсенс іграе на храматычным акардэоне, які зрабіў сам у сваёй майстэрні музычных інструментаў. Выхавальніца дзіцячага сада Дрыка Баоне — скрыпачка. І самая малодшая ўдзельніца ансамбля, кларнетыстка Катэліне Вандэрхофт — студэнтка кансерваторыі ў Лювене.

У Беларусі Х'юберт Баоне і яго ансамбль з'явіліся не выпадкова. Ён даўно знаёмы з дацэнтам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры Уладзімірам Зіневічам, які неаднаразова са сваім фальклорным ансамблем выступаў у Бельгіі, знаёміў бельгійцаў з цудоўнымі беларускімі фальклорнымі абрадавымі песнямі і танцамі. Пасля гэтых выступленняў Х.Баоне захацеў бліжэй пазнаёміцца з

Беларуссю, яе народам, культурай, гісторыяй, а таксама пазнаёміцца з фламандскай фальклорнай музыкай. З прапановай аб прыездзе ансамбля ў таварыства "Беларусь — Бельгія" прыйшоў У.Зіневіч. Сябры таварыства ахвотна прынялі гэтую прапанову.

...Кожнае выступленне "Лімбранта" было святкам. Бадзёрая, мілагучная музыка, песні ў выкананні Германа дэ Вінэ нікога не пакідалі абыякавымі. Выступленні адбыліся ў Заслаўі, Чурывавічах, Замасточчы, Мінскім музеі музычных інструментаў, Клінічным шпіталі для інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны ў Бараўлянах, на вечарыне ў Доме дружбы, на тэлебачанні, радыё. Часта разам з ансамблем "Лімбрант" выступалі беларускія фальклорныя калектывы.

Ансамбль "Лімбрант" прымаў таксама ўдзел у фестывалі "Славянскі базар у Віцебску".

За час знаходжання ў Беларусі госці з Бельгіі наведвалі Музей музычных інструментаў, пазнаёміліся з творчасцю мастака Алеся Шатэрніка, які рытуе мемарыяльныя дошкі бельгійскага паэта Марыса Карэма і беларускага кампазітара Міколы Равенскага, пахаванага ў Лювене. Пабывалі музыканты і ў рэдакцыі газеты "Голас Радзімы".

НАЗДЫМКАХ: хлебам-соллю сустракалі ўдзельнікаў ансамбля «ЛІМБРАНТ»; канцэрт ля помніка Уладзіміру КАРАТКЕВІЧУ ў Віцебску.

Тамара АНТАНОВІЧ,

старшыня таварыства "Беларусь — Бельгія".
Фота аўтара.

шматгалоссе

СВЯТА ЛЯ ПОМНІКА КАБЗАРУ

Украінская дыяспара, якая налічвае ў Беларусі 390 тысяч чалавек, адсвяткавала Дзень Незалежнасці Украіны.

Да ўрачыстай падзеі ў Мінску было прымеркавана адкрыццё выставы карцін львоўскіх майстроў пэндзля.

У Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва прадстаўлены творы мастакоў розных пакаленняў і стыляў. Выстава стала мастацкай прэлюдыяй да святкавання. А яно пачалося з 10-й гадзіне 23 жніўня ля помніка Тарасу Шаўчэнку.

У гэты дзень, пасля ўрачыстых прамоў дыпламатаў, прадстаўнікоў Пасольства Украіны, доўга не змаўкала мова братаў народа, гучалі песні ў выкананні артыстаў Львоўскай абласной філармоніі і добра вядомага ў нашай сталіцы хору "Ватра".

Па агульнаму прызнанню Кабзар з'яўляецца ўсесаляўскай святасцю, якая кансалідуе нашы братнія народы. Карыстаюся нагодай і прапаную ўвазе чытачоў верш пра неўміручага генія Украіны.

Навука і прыклад Трыялет

Тарас Шаўчэнка вершам

навуцае,
любойю вернай прыклад падае:
не здрадзь Радзіме — біся за яе,
Тарас Шаўчэнка вершам
навуцае...

Не адракайся ад зямлі свае
ні ў радасці, ні ў смутку, ні ў
адчаі.

Тарас Шаўчэнка вершам
навуцае,
любойю вернай прыклад
падае.

Васіль ЖУКОВІЧ,
сябра таварыства
"Беларусь — Украіна".

коратка

XIII МІЖНАРОДНЫ З'ЕЗД СЛАВІСТАЎ

З 15 па 21 жніўня ў сталіцы Славеніі Любляне адбыўся XIII Міжнародны з'езд славістаў.

У ім брала ўдзел каля 700 вучоных з 35 краін свету. Беларуска дэлегацыя ў складзе 22 чалавек, сярод якіх шмат маладых славістаў, прывезла зборнік сваіх дакладаў, выданыя папярэдне, паспяхова працавала і атрымала прапанову ад арганізатараў з'езда — Міжнароднага камітэта славістаў — на правядзенне аднаго з наступных з'ездаў у Беларусі адпаведна з устаноўленай чарговайсцю.

«АЎТОБУС-2»

На вандроўным фестывалі ў Польшчы, які называюць фестывалем адкрытых вачэй і вушэй "Аўтобус-2", пабываў узорны дзіцячы ансамбль бытавога танца "Верабейкі" з горада Любані Мінскай вобласці.

Сёлета 50 удзельнікаў фестывалю з Польшчы, Нямеччыны і Беларусі на працягу тыдня далі канцэрты ў вёсках і мястэчках, пераязджаючы з аднаго месца ў другое на маршрутных аўтобусах (адсюль і назва фестывалю, які ладзіцца другі год). Арганізацыя "Форум культур" ажыццяўляе шмат розных праектаў, адзін з якіх — "Аўтобус" (аўтар і каардынатар Бернард Залыняк). Каля Познані ў гэтым годзе юныя артысты размясцілі ў невялікіх гарадках, падзяліўшыся на тры групы — Сьрода Велькапольска, Капанкі і Градоск Велькапольскі.

У навакольных вёсках апошняга з іх і вандравалі нашы "Верабейкі", даючы па два канцэрты на дзень. З цікаўнасцю слухалі палякі беларускія мелодыі, глядзелі, як скачуць "Верабейкі" свае вясковыя танцы. Самым папулярным з іх аказаўся "Юрачка". Гледачы і артысты танцавалі разам, вучыліся беларускім гульням. Жанчыны захапляліся бабўлінымі андаракамі, у якія былі апрануты дзяўчынкі з Любані, мацалі іх, а таксама разглядалі арнаменты на кашулях. Некаторыя строі — гэта рэканструкцыя старадаўніх, зробленая намаганнямі кіраўніка ансамбля, галоўнага спецыяліста традыцыйнай культуры Любанскага раённага цэнтру культуры Сяргея Выскваркі. Сам ён і збірае ў раёне фальклорныя і этнаграфічныя матэрыялы, перадаючы гэту бяспечную спадчыну дзецям.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

навіны з архіва

ВЕДАЛА ЁСА ЕЎРОПА...

Пра бітву, якая адбылася 8 верасня 1514 года пад Оршай, больш-менш падрабязна распавядаюць польскія хронікі і рускія летапісы. Яна выдатна адлюстравана на першай ва Усходняй Еўропе батальнай карціне, якая захоўваецца ў Нацыянальным музеі ў Варшаве (яе фотакопію ў натуральную велічыню, а гэта 1,62x2,32 метра, дарэчы, адзіную ў Беларусі, можна бачыць у касцёле Св. Іосіфа ў Оршы).

І хоць з таго часу мінула ўжо амаль 500 гадоў, падзея, якая адбылася на берагах Дняпра і Крапіўны, прыцягвае ўвагу гісторыкаў — айчынных і замежных, ваенных і цывільных, журналістаў, мастацтвазнаўцаў (напрыклад, польскія даследчыкі знайшлі падабенства гарматы, адлюстраванай на слаўтай карціне, з гравюрай А.Дзюрэра "Вялікая гармата" і спрачаюцца наконт першакрыніцы). Але ўсё гэта было праз пэўны час пасля бітвы. А вось аб тым, што пісалі і што маглі прачытаць пра гэтую буйную ваенную падзею сярэднявечча яе сучаснікі, вядома менш.

У наш надзвычай імклівы час, дзякуючы радыё, тэлебачанню і Інтэрнэту, навіны літаральна за хвіліны становяцца вядомымі ўсяму свету. У пачатку XVI стагоддзя з цудаў навукова-тэхнічнага прагрэсу было хіба што кнігадрукаванне. Праўда, ад часу геніяльнага вынаходства І.Гутэнберга прайшло ўсяго 70 гадоў. Таму надта прымітыўным і неадканальным быў тады і перыядычны друк. Тым не менш, важнасць распаўсюджвання выгаднай для сябе інфармацыі, у тым ліку з дапамогай друкаванага слова, добра разумелі і нашы далёкія продкі. Прыкладам умелай пра-

паганды стала і Аршанская бітва, дакладней, яе ашаламляльны вынікі. Да нашага часу дайшлі пяць газет, якія змясцілі інфармацыю пра бітву пад Оршай. Па сваім афармленні і змесце яны нагадваюць, хутчэй, сённяшняе ўлёткі. Тры з іх на латыні — мове тагачасных дыпламаты, навукі і культуры. У дзвюх, не маючых, на жаль, даных аб месцы выдання, надрукаваны ліст караля польскага і вялікага князя літоўскага Жыгімонта і да папы рымскага Льва X, напісаны ім 18 верасня 1514 года ў стаўцы пад Барысавам. Не раней чым 26 верасня 1514 года пабачыла свет, як мяркуецца, у Рыме, яшчэ адна

газета, якая змяшчала ліст папскага нунцыя ў Польшчы Якаба Пізона. У ім паведамлялася пра перамогу аб'яднаных польска-літоўскіх сіл на чале з Канстанцінам Астрожскім.

Цікавымі дакументамі тае эпохі з'яўляюцца дзве газеты, надрукаваныя ў Германіі ледзь не па слядах бітвы. Так, у Нюрнбергу, дзе, па словах польскага бібліяграфа Конрада Завадскага, было створана нешта нахштальт "польскага прэсавага агенцтва", у друкарні Гераніма Хельтцэля была надрукавана газета, якая мела на тытульнай старонцы надпіс на старанямецкай мове: "Бітва караля Польшчы з маскавітамі, якая адбылася ў дзень Нараджэння Божай Маці — 1514".

Астатнюю плошчу старонкі займае дрэварыт, на якім адлюстраваны некалькі населеных пунктаў, умацаваных мурамі, унізе злева — вайсковы лагер, побач з ім уверсе невялікія атрады жаўнераў. Зразумела, калі на гравюры і ёсць выява Оршы, дык яна зусім фантастычная. Газета

змяшчае рэляцыю пра перамогу пад Оршай.

Другая газета выйшла пасля 14 верасня 1514 года ў Лейпцыгу ў друкарні Марціна Ландберга. Акрамя рэляцыі пра перамогу, у ёй надрукаваны ліст Жыгімонта і да познаньскага біскупа Яна Любранскага. На тытульнай старонцы змешчаны дрэварыт, вельмі падобны на нюрнбергскі, і надпіс: "Праўдзівы пачатак і апісанне бітвы польскага караля з вялікім князем маскоўскім у дзень Нараджэння Божай Маці ў 1514 годзе".

Такім чынам, пра бітву пад Оршай даведлася ўся Еўропа. У той момант гэта мела важнае значэнне для ўмацавання знешнепалітычнага становішча Вялікага княства Літоўскага і Польскага каралеўства, якія ў выніку перамогі пад Оршай змаглі абараніць свой суверэнітэт.

Віктар ЛЮТЫНСКІ,

загадчык музея гісторыі і культуры.
г. Орша, Віцебская вобласць.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

ВЕСТКІ МІЖНАРОДНАЙ АСАЦЫЯЦЫІ БЕЛАРУСІСТАЎ. № 15
ВЫПУСК ПРЫСВЕЧАНЫ БЕЛАРУСКА-ПОЛЬСКИМ КУЛЬТУРНЫМ СВЯЗЯМ

Па шляху да ўзаемнасці

Беларуска-польскія грамадска-культурныя ўзаемасувязі – важная старонка ў дзейнасці як Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, так і беларускіх і польскіх навуковых, літаратурных, мастацкіх, культурных супольнасцей у шырокім сэнсе гэтага слова.

Дастаткова прыгадаць, што канферэнцыя "Шлях да ўзаемнасці" праводзіцца штогод (і нават паралельна), сталі ўжо добрай традыцыяй. Апошняя такая сустрэча адбылася ў Беларускім дзяржаўным універсітэце ў чэрвені бягучага года (мы пісалі пра яе 10 ліпеня). У бліжэйшых планах — правядзенне міжнароднай канферэнцыі, прысвечанай 180-годдзю з дня нараджэння польскага і беларускага паэта Уладзіслава Сыракомлі, сустрэча і выстава з нагоды 480-годдзя выхаду ў Кракаве знакамітай "Песні пра зубра" Міколы Гусоўскага. У ажыццяўленні гэтых і многіх іншых праектаў вялікую дапамогу аказвае Польскі інстытут у Мінску (дырэктар Цэзары Карпінскі).

У навуковым актыве асацыяцыі — правядзенне і выданне матэрыялаў Міжнароднай навуковай канферэнцыі "Адам Міцкевіч і нацыянальная культура". Беларуская-польскія ўзаемадачынненні абмяркоўваліся на ўсіх трох кангрэсах беларусістаў, адпаведныя артыкулы ёсць і ў кожным з 25 выпускаў "Беларусікі". Па ініцыятыве маглёўскіх беларусістаў, найперш Яўгена Іванова, выдаецца "беларуска-польска-літоўскі" кварталнік "Край", унікальная з'ява на нашым культурным памежжы. Выдаецца ён на еўрапейскім узроўні.

А калі ўзяць праблему ў больш шырокім аспекце, то трэба парадавацца шматграннай дзейнасці кафедры польскай філалогіі Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы (загадчыца прафесар Святлана Мусіенка), беларуска-польскім канферэнцыям, якія ладзяцца ў Віцебскім дзяржаўным універсітэце імя П. М. Машэрава. Ёсць цікавыя публікацыі ў брэсцкіх і гомельскіх паланістаў. У сталіцы ж, як і належыць, рэй вядучы фільмак і гістафак Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, інстытуты літаратуры, мовазнаўства, гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Дастаткова прыгадаць прозвішчы нестара міцкевіцызмаўства Алега Лойкі, Уладзіміра Казберука, пра якога ідзе гаворка на наступнай старонцы, Уладзіміра Мархеля, чья кніжка пра Міцкевіча толькі што выйшла другім выданнем, Сяргея Кавалёва, які няўна паспяхова абараніў доктарскую дысертацыю пра польскамоўную літаратуру Беларусі эпохі Рэнесансу і ранняга барока. Пералік можна доўжыць.

У Польшчы ж плённа дзейнічае нацыянальная асацыяцыя беларусістаў, якую ўзначальвае загадчык кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта прафесар Аляксандр Баршчэўскі. З універсітэцкіх асяродкаў, у якіх выкладаюцца беларуская мова, літаратура і гісторыя, трэба адзначыць найперш Беласток (кафедра беларус-

кай культуры, Беларускі інстытут). Люблін (Каталіцкі ўніверсітэт, Універсітэт імя Марыі Складоўскай-Кюры, Інстытут Цэнтральна-Усходняй Еўропы), Ольштын. Нядаўна да іх далучыліся Гданьск (дзякуючы доктару Гэлене Глагоўскай), Познань. Ёсць асобныя беларусазнаўчыя зацікаўленні ў Кракаве, Жэшава, Аполі. Паспяхова пачынае працаваць Славянская бібліятэка ў Шчэціне з асаблівай цікавасцю да кніг з беларускай тэматыкай.

У апошні час польскія беларусісты ўзбагацілі гуманістыку новымі каштоўнымі выданнямі. На маім рабочым сталі ляжаць і чакаюць рэцэнзіі (некаторыя з іх ужо напісаны) кнігі былога пасла Польшчы ў Беларусі прафесара Эльжбеты Смулкавай "Беларусь і памежжы: Даследаванні пра мову і грамадства", прысвечаны ёй зборнік "Паграніччы моў. Паграніччы культур", манаграфія Рышарда Радзіка "Кім з'яўляюцца беларусы?" (ён жа выдаў арыгінальную манаграфію ў беларускім перакладзе ў Магілёве), мовазнаўчыя працы Міхала Савіча, які нядаўна абараніў у Любліне габлітацыйную дысертацыю па беларуска-польскім моўным памежжы. А Сакрат Яновіч з Крынкаў на Беласточчыне амаль адразу надаслаў некалькі кніг: эсэ "Не жаль пражытага" (па-беларуску), гутаркі з Ежым Хмялеўскім "Нашыя тысячы гадоў" (па-польску) і альманах пад сваёй рэдакцыяй "Annis Albaruthenicus 2003", дзе змешчаны ў перакладах на заходнееўрапейскія мовы даследаванні беларусістаў з розных краін і на розныя тэмы. Урэшце, трэба назваць апісанне дакументаў з Галоўнага архіва старажытных дакументаў у Варшаве "Сядзібы Кішкаў і Радзілаў у Беларусі ў XVI–XVIII стагоддзях", складзенае Яраславам Завадскім. Многія публікацыі ў гэты пералік не ўвайшлі.

Нельга не адзначыць, што да вывучэння беларуска-польскіх сувязей далучаюцца беларусісты з іншых, "трэціх" краін. Толькі што выйшла праца вядомых маскоўскіх беларусістаў Ларысы Шчавінскай і Юрыя Лабінцава "Літаратура беларусаў Польшчы (XV–XIX стст.)", якая чакае свайго рэцэнзавання. Прафесар Арнольд Макмілін з Лонданскага ўніверсітэта надрукаваў у варшаўскім часопісе "Slavia Orientalis" артыкул "Адам Міцкевіч і беларуская літаратура дзевятнацатага стагоддзя" (2003. № 1). Беларуская-польская тэматыка прысутнічае ў працах З.АНДРАША (Венгрыя).

Спадзяюся, што беларуска-польскія ўзаемасувязі будучы шырока разгледжаны ў наступным годзе на IV Міжнародным кангрэсе беларусістаў, прысвечаным культурнаму адзінству і разнастайнасці.

Адам МАЛЬДЗІС,
старшыня ГА "Маб".

Прысутнасць беларускай культуры ў свеце

Вяртанне кампазітара-рамантыка

Творчы лёс амаль кожнага сапраўднага мастака, адзначанага промнем Божым, захоўвае ў сабе вялікую, неспазнаную таямніцу. І не толькі ў святая-святых - творчым працэсе і яго пабуджалых матывах, але і ў выніках творчасці, што набываюць (як і чалавек) уласнае жыццё, незалежную ад аўтарскай волі траекторыю гістарычнага руху. Гэта вядомая ісціна міжволі прыгадалася пры знаёмстве з кнігай беластоцкай журналісткі і пісьменніцы, супрацоўніцы "Нівы" Ганны Кандраціук, прысвечанай Яну Тарасевічу - кампазітару, піяністу і педагогу першай паловы XX стагоддзя, чыё жыццё і творчасць непарыўна звязаны з культурай Беларусі, Польшчы і Расіі.

Hanna Kondratiuk

W STRONĘ
TARASIEWICZA

Імя і музыка Я. Тарасевіча ўпершыню прагучалі ў Мінску ў канцы 1990-х гадоў на фестывалях "Адраджэнне беларускай капэлы". Праз 40 гадоў пасля смерці кампазітара. Сакральная сімволіка гэтай лічбы (зноў "чатыры маісеевых дзесяцігоддзі" блукання па пустыні безнадзейнасці дзеля новага жыцця!) падалася невыпадковай. І тады, калі ўпершыню пачула гэтую ўзнёслую музыку (у тым ліку песні на словы М. Багдановіча) у выкананні лепшых беларускіх артыстаў. І тады, калі ўбачыла выдадзены ў Польшчы кампакт-дыск (адзначаны прэстыжнай прэміяй "Фрэдэрык"), на якім запісана іх выкананне. І тады, калі чытала кнігу "Абышоўся без славы", напісаную нашым маэстра Віктарам Скоробагатавым, чымі намаганні Тарасевічавы нотныя зборы, падараваныя яго вучнем Анатолям Чарапінскім, сталі сенсацыяй для беларускага музыказнаўства і трывала ўвайшлі ў яго гісторыю. І тады, калі сумеснымі намаганні польскіх і беларускіх рупліўцаў творчай спадчыны Тарасевіча былі выдадзены яго фартэп'яныя творы.

Усплыла ў памяці містычная лічба і цяпер, калі адкрыла зга-

даную кнігу Г. Кандраціук "У бок Тарасевіча", што выйшла з друку ў 2002 годзе ў Беластоку. Гэтае выданне, спалучаючы ў сабе рысы біябібліяграфічнай працы і рэпартажскага нарыса, нясе тачу (як ужо захопленаму музыкату Тарасевіча, так і незнаёмаму з ёю) дзіўную цеплыню і святло. Бо вобраз кампазітара, старонкі яго жыцця адкрываюцца, узаўляюцца, нібыта фрагменты мазаікі, з выказванняў яго вучняў, з распеваў блізкіх яму па духу і, падавалася б, зусім далёкіх ад музыкальнага свету людзей. Нібыта ў мамэнтальным здымку ці то кінематаграфічнай "кадроўцы" паўстаюць розныя, але паслядоўна і лагічна (адпаведна логіцы Тарасевічавых лёсу) выбудаваныя эпізоды, праз якія аўтарка не толькі знаёміць чытача з незвычайнай Асобай, але і змушае задумацца аб глабальных праблемах таго часу, на віражах і зло-

Асоба

Збігнеў ЖАКЕВІЧ (Гданьск, Польшча).

Мой беларускі настаўнік Юльян Сергіевіч

У фальварку майго дзёда Леанполі, што на Ашмянскім узвышшы, я апынуўся разам з бацькамі ў ліпені 1944 года. Мы тады былі падобныя на планету, збітую са сваёй арбіты, знаходзіліся ў стане перманентнага падзення і віравання. Усё пачалося ў верасні 1939 года, калі паміралі краіны, цэлыя народы, узвышаліся дзяржавы, праходзілі франты, а наша духоўнае і жыццёвае падзенне не перапынялася, набіраючы пад канец трывожную хуткасць. Маладзечанская сядзіба Тышкевічаў, у якой бацька пасяліўся ў службовай кватэры, у вайну згарэла, а разам з ёю — амаль уся наша маёмасць.

Маці, кіруючыся спрадвечным інстынктам уцекаў у родныя лясныя нетры, паспяшалася ў мясціны яе бацькі. Фальварак у Леанполі, сорак гектараў лясоў, пясчоў і пашы, дастаўся ёй у спадчыну. Маёнтак жа Татарскае Панізе, які налічваў сто гектараў і знаходзіўся ва ўрадлівай надвілейскай нізіне на адлегласці нейкіх сямі кіламетраў, дастаўся дзядзьку Вітольду. Мы пасяліліся ў палове яшчэ не скончанай хаты, дзе другую палову займаў стары Емельяновіч з сям'ёй, якога пасяліў дзед. Там была

жыватворная печка і ішло нармальнае жыццё.

Калі-нікалі потым казалі пра рашэнне дачкі «пана Агіноўскага», што было яно шалёнае, неабдуманае, забываючыся пра тое шматгадовае падзенне ва ўсіх напрамках адразу, якое нас тады спасцігла. Бо маці, зразумела, трапіла з агню ды ў прысак. Гадаваў нас сельсавет.

Восенню 1944 года я пачаў наведваць чатырохкласную школу, размешчаную ў Ленкаўшчыне.

мах якога адораны мастак, маючы, здавалася б, усе магчымасці для паспяховай кар'еры і славы, апынуўся, урэшце рэшт, на ўзбярэжжы бурлівага жыцця.

А як удала ўсё пачыналася! Та-ленавіты юнак з сям'і беларускіх дваран з Міншчыны (бацька быў героем руска-турэцкай вайны), ён атрымаў бліскучую адукацыю ў Санкт-Пецярбургскай кансерваторыі пад кіраўніцтвам А. Глазунова, Я.Віталія, іншых славуэтаў кампазітараў і выканаўцаў. Ён сябраваў з Я.Сібеліусам, С.Рахманінавым. Ён быў прыняты царскай сям'ёй і лічыўся адным з аўтарытэтных педагогаў Пецярбурга. Яго высока цаніў Д. Шастанавіч, шанавалі і ў Беластоку, дзе ён пасяліўся пасля вайны. У пасляваенным Мінску таксама былі вядомыя яго творы, якія ён аддаў на суд (як аказалася, на прысуд) кампазітарскай супольнасці. Вучні Тарасевіча, сярод якіх — сусветна вядомы дырыжор Ежы Максімоў, высока цанілі педагогічнае майстэрства свайго настаўніка, яго выканальніцкі і кампазітарскі талент. Ды і як не захапляцца яго музыкай — меладыйнай, задушэўнай, напоўненай водарам, водбліскам (ці не апошнім!) рамантызму, беларускага фальклорнага меласу, якія то "міраточаць", то фантазуюць у фартэп'янных пасажах і пералівах голасу. Можна і заканамерна, што толькі на мяжы новага веку, калі туга па рамантычных прывідах і рэаліях сталася нясцёрпна-шчымлівай, адбылася чароўная матэрыялізацыя Тарасевічавай спадчыны — у гучках, нотах, кнігах... і вельмі радасна, што, дзякуючы працы Ганны Кандраціук, польская культура, як і беларуская, спазнала многія старонкі драматычнага жыцця Яна Тарасевіча.

Вольга ДАДЗІЕВА,
музыказнавец.

Школу збудаваў колішні войт Юзаф Маркоўскі. Усе ставілі яму ў віну, што ён узвёў будынак толькі з адным класным пакойчыкам і цеснай кватэрай для вартаўніка. Да школы я вандраваў праз наша Леанполе, праз лясок, потым праз найвышэйшую на Ашмянскім узвышшы гару, празваную Лысай (мелі на ёй пасля вайны збудаваць вятрак), потым у нізіну, і ўжо пад густым маладым ляском, таксама ўласнасцю дзёда, была школа.

Чатыры шэрагі лавак займалі два класы: ля вакна мы — старшыя (у той час я меў 12, пазней — 13 год), меншыя — каля дзвярэй. Большасць маіх аднагодкаў прыходзілі са старых шляхецкіх засценкаў, адтуль былі Маслоўскія, Грыбоўскія, Кандраціўчы, Уланскія, Азевічы, Маркоўскія. Беларускія сялянскія дзеці жылі ў вёсцы Місеньшчына. Частка з нас пісала і чытала па-польску, частка размаўляла па-беларуску, пісала, блытаючы лексіку і лацінскі з кірылічным алфавітам. Астатнія былі практычна непісьменныя. Хлопчы з Маладзечна, я быў найбольш начытаны: па-польску і паруску, бо нічым іншым з канікулаў 1941 года не займаўся. У дадатак пані Канічак, наша школьная вартаўніца, мела кўфар з польскай літаратурай, якую, як потым паведаміў яе сын Рышард Канічак (вядомы гісторык свецкага кіно), ён прыцягнуў на санках з нейкай школы з пад Крэва.

Працяг на 6-й стар.

Сардэчна віншуем!

Уладзіміру Казберуку — 80

Літаратуразнаўцу, крытыка, перакладчыка Уладзіміра КАЗБЕРУКА можна смела назваць чалавекам беларуска-польскага культурнага памежжа. Вядома, у яго ёсць і іншыя любімыя тэмы: коласанайства, скарыназнаўства.

Яго кандыдацкая дысертацыя была прысвечана дакастрычніцкай творчасці Якуба Коласа. Выдадзены ім у 1967 годзе дапаможнік для настаўнікаў беларускай літаратуры меў назву "Якуб Колас у школе". Толькі што пабачыла свет манаграфія У. Казберука пра Францішка Скарыну (даследчык паслядоўна і прынципова называе беларускага першадрукара, як і "Голас Радзімы", Францішкам, ставячы яго ў адзін шэраг з Багушэвічам), дзе ёсць раздзел і пра кракаўскі перыяд жыцця нашага асветніка. Але асноўныя кнігі вучонага ("Традыцыі польскага рамантызму ў беларускай літаратуры пачатку XX ст.", 1972; "Ступені росту: Беларуская літаратура канца XIX — пачатку XX стагоддзя і традыцыі польскіх пісьменнікаў", 1974; "Рамантычны пошук: Назіранні над беларускім рамантызмам пачатку XX стагоддзя", 1983) прысвечаны беларуска-польскаму літаратурнаму ўзаемадзеянню. Ды і ў манаграфіі "Паэма Якуба Коласа "Новая зямля": У святле славянскіх традыцый"

(1979) эпічны твор Канстанціна Міцкевіча разглядаецца ў цесным кантэксце з эпопеей "Пан Тадэвуш" другога Міцкевіча — Адама, які таксама нарадзіўся ў тым жа Панямонні, толькі амаль на стагоддзе раней. У польскім друку ("Biuletyn Polonistyczny", "Tytuła Ludu" і інш.) часта змяшчаліся артыкулы сённяшняга юбіляра, рэцэнзіі на яго кнігі, біяграфічныя артыкулы пра яго.

Жыццё У.Казберука таксама цесна звязана з тэрыторыяй сённяшняй Польшчы. Ён нарадзіўся 29 жніўня 1923 года ў вёсцы Бандары на Беластоцчыне (цяпер гэта тэрыторыя Падляскага ваяводства) — у тых самых Бандарах, адкуль паходзіць яго блізкі родзіч вучоны і паэт Аляксандр Баршчэўскі, які цяпер ўзначальвае Польскую асацыяцыю беларусістаў. Напярэдадні

вайны паспеў там скончыць сярэдняю школу. У час акупацыі працаваў на сельскай гаспадарцы. А ў 1944 годзе, пачуўшыся беларусам, пераехаў з маці ў Мінск. Скончыўшы філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, працаваў у Любчанскай і Нягневіцкай школах, Полацкім педінстытуце, вучыўся ў аспірантуры. У 1959 годзе звязаў свой лёс з Інстытутам літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР і выконвае ў ім тэмы да гэтага часу. З 1977 года — сябра Саюза беларускіх пісьменнікаў. Неаднаразова ўдзельнічаў у кангрэсах і канферэнцыях, якія праводзіліся Міжнароднай асацыяцыяй беларусістаў. У зборніку "Беларусіка-24" змешчаны яго даклад "Пераклады і рэмінісцэнцыі ў беларускай літаратуры XIX стагоддзя".

Вялікую работу У. Казберука праводзіць як тэкстолаг, складальнік зборнікаў твораў нашай класікі, рэдактар. Жадаем юбіляру традыцыйных "сто лят"!

НА ЗДЫМКУ: (злева направа) беларусісты К.МАЙСЕНЯ (Польшча), М.ЗАМОРСКИ (ЗША), У.КАЗБЕРУК, А.ІВАНОЎСКИ (Польшча), А.ПЯТКЕВІЧ (Беларусь), Т.БЭРД (ЗША) у Беластоку (1988).

Таццяна МАХНАЧ, супрацоўніца Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы НАНБ.

3 надаланага

"Czasopis"

Беларуска-польскі "грамадска-культурны часопіс, прысвечаны праблемам сучаснасці, гісторыі, літаратуры і мастацтва, месцу чалавека ў свеце", працягвае друкаваць серыю артыкулаў беларусісткі з Гданьска Гэлены Глагоўскай пра беларускага, літоўскага і польскага мастака Пётру Сергіевіча. У №№ 7-8 за бягуць год змешчана частка публікацыі пад назвай "Беларускі Матэіка", дзе гаворыцца пра карціны жывалісца, якія ўдалося айтвару выявіць у прыватных калекцыях жыхароў Польшчы, што перасяліліся туды з Вільнюса пасля вайны. Гэтыя творы экспанаваліся нядаўна на выставах у Беластоку і Гданьску.

Г.Глагоўская ў выніку ўпартых пошукаў выявіла карціны нашага сучасніка, якія апынуліся ў Збігнева Астапкі з Новага Двара на Памор'і, Станіслава Паглаўскага ў Сопаче, беларускага гісторыка Юрыя Туронка ў Варшаве, Стэфана Ярмалоўскага ў Гданьску. Гэта пераважна партрэты, зробленыя алейнымі фарбамі і вугалем. Цікавыя гісторыі выяў Вацлава Іваноўскага і Тэадора Куніцкага, якія лічыліся загубленымі. Па словах Доктара Глагоўскай, 54 палотны П.Сергіевіча, які параўноўваецца з Я.Матэйка (а гэта ў Польшчы ці не найвышэйшая ацэнка), захоўваюцца ў Таварыстве беларускай культуры ў Вільнюсе (у сядзібе па вуліцы Жыгімонта).

Прывёўшы звесткі пра выставы П. Сергіевіча ў Мінску, Вільнюсе і Браславе, высокія ацэнкі спецыялістаў, беларусістка ставіць пытанне пра тое, што ўсе гэтыя "скарбы" не павінны загінуць, што іх трэба сабраць у музей.

"Веснік Беларускага дзяржуніверсітэта"

У запозненым першым нумары навукова-тэарэтычнага чатырохмесячнага за бягуць год (серыя 4. Філалогія. Журналістыка. Педагогіка) загадчык кафедры гісторыі беларускай літаратуры БДУ Мікола Хаўстовіч расказвае пра маладога вучонага Сяргея Кавалёва, які нядаўна паспяхова аба-

Ракурс

НА ЗДЫМКУ: (злева направа) беларусісты Сяргей КАВАЛЁЎ (Мінск), Рышард РАДЗІК, Міхал САЕВІЧ (Люблін) выходзяць з замка ў Мальборку (Польшча) у суправаджэнні "рыцарскіх дам" (2001).

раніў дысертацыю "Станаўленне польскамоўнай паэзіі ў поллінгвістычнай літаратуры Беларусі эпохі Рэнесансу" на атрыманне вучонай ступені доктара філалагічных навук. БелВАКУжо выдала адпаведны дыплом.

М.Хаўстовіч згадвае, што С. Кавалёў плённа працуе на ніве беларуска-польскіх літаратурна-знаўчых кантактаў. Ён прайшоў стажыроўку ў Ягелонскім універсітэце (Кракаў), штогод запрашаецца чытаць лекцыі па беларускай літаратуры ў Люблінскім універсітэце імя М.Складоўскай-Кюры. Люблінскі тэатр імя Ю.Астэрвы паставіў (у перакладзе) п'есу С.Кавалёва, прысвечаную польскай раманістцы XVIII стагоддзя Саламеі Русецкай-Пільштывавай, родам з Навагрудчыны.

У тым жа нумары часопіса надрукавана новая праца С.Кавалёва "На сутыку Рэнесансу і барока: Польскамоўная паэзія ў віленскіх выданнях канца XVI — пачатку XVII стагоддзя", дзе разглядаецца паэзія Гальяша Пельгрымоўскага, Яна Пратасовіча, Беняша Буднага і іншых аўтараў.

"Glos znad Niemna"

Штотыднёвік ГА "Саюз палякаў у Беларусі", які выдаецца ў Гродне, у нумары за 22 жніўня змясціў артыкул Лешака Вантрубскага "Месца захавання: Самы вялікі збор дакументаў". У ім гаворыцца пра архіўныя, бібліячныя і музейныя калекцыі Польскага інстытута і Музея імя генерала Сікорскага ў Лондане.

Указаныя калекцыі маюць цікавасць для беларускіх даследчыкаў па дзвюх прычынах. Па-першае, у іх асела многа дакументаў воінаў генерала Уладзіслава Андэрска, сярод якіх былі і беларусы, што пасля вайны ўтварылі Згуртаванне беларусаў у Вялікабрытаніі. Па-другое, у артыкуле ўпамінаецца "турэцкі шацёр", здабыты ў XVII стагоддзі каралём Янам Сабескім у бітве пад Венай. Ці не той самы гэта шацёр, які захоўваўся пасля ў Радзівілаў у Нясвіжы і які мог бы па праву заняць там месца ў замкавай музейнай экспазіцыі?!

Вялікі ГРЫШКЕВІЧ.

Асоба

Збігнеў ЖАКЕВІЧ (Гданьск, Польшча).

Мой беларускі настаўнік Юльян Сергіевіч

— Пачатак на 5-й стар. —

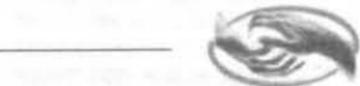
І вось аднойчы перад намі ўзнік малады сімпатычны настаўнік, які мне (невядома чаму) нагадваў майго дзядзьку Вітольда Аганоўскага. Я апісаў яго ў аповесці "Вілія ў глыбінях мора": «Той самы позірк вялікіх блакітных вачэй, пашыраныя шчокі з ямачкамі, як у дзіцяці, вузкія жывыя вусны і тыя, добра мне вядомыя мясістыя адтапыраныя вушы. Нейкая зусім не сялянская лагоднасць у позірку, мяккасць, чыстая і лёгкадумная, якая гатова вайну прызначыць войначкай і пайсці за ёю як за нейкай паненкай». Гэта быў Юльян Сергіевіч, які вучыў нас, старэйшых дзяцей, беларускай мове ў перамяшцы з рускай, арыфметыцы, гісторыі, маляванню і спевам. Ён меў у сабе нешта ўласнае, непаўторнае, падыходзіў да кожнага індывідуальна, бачыў у нас людзей з небанальнай будычнай.

Сёння я ведаю, што мы мелі тады дачыненні з паэтам, які ўсведамляў сваё прызначэнне, быў выдатна для свайго часу і месца начытаным, знаўцам польскай і рускай паэзіі. У дадатак ён лічыў сябе беларусам і такім быў. "Інтэлігент, паэт і беларус?" — здзіўлялася і сумнявалася пані Канічак. Хлопцы з польскіх засценкаў і я таксама падзялялі яе здзіўленне, бо дагэтуль мы не сустракаліся з беларусам-інтэлігентам, больш таго, з такім, які і вершы піша. Для нас беларускасць тады была сялянская, мужыцкая стыхія, якая кіруецца грознымі

рэфлексамі. Але якая таксама творыць прыгожыя вырабы, мастацкае рукадзелле, саматканае палатно, тыя песні, што бяруць за душу, — іх з натхненнем выконвалі і засцяпковыя кабыты.

Юльяна Сергіевіча можна было б акрэсліць як беларускага паэтывіста: падобна, як калісь у нас Ажэшка ці Прус, ён адчуваў глыбокую патрэбу тварэння беларускай цывілізацыйнай адметнасці, выводзячы яе з сялянскасці ў свет. У школьным жыцці гэта выявілася ў тым, што ён шукаў сярод нас таленты, вучыў малюнку, арганізаваў тэатр. У нас не было тэкстаў беларускіх вершаў, таму Сергіевіч сам дэкламаваў нам Янку Купалу, Якуба Коласа. Вучылі мы на памяць тэкст камічнага верша Фелікса Тапчэўскага «Панскае ігрышча». Памятаю, што ў дачкі Емільяновіча Лёні, маёй сімпатыі, наш настаўнік адкрыў талент мастацкі і стваральніцы мастацкіх рамесных вырабаў. Са мною справа была нібыта больш простая: з маладзечанскіх часоў, а дэкладней, яшчэ да вайны, я быў зачараваны кніжкамі, якія чытаў без перадыху па-польску, а потым па-руску, для дзяцей і для дарослых, і марыў пачаць пісаць. Памятаю тую так важную для мяне хвіліну: мы атрымалі заданне апісаць сад ля дома. Я пасля нядаўняга чытання «Пана Тадэвуша» скапіраваў адтуль міцкевічаўскае апісанне саду Зосі.

Сергіевіч без вагання заявіў, што з мяне вырасце вялікі бела-

рускі паэт. Колькі разоў потым ён разважаў, якімі шляхамі дайшоў да такога пераканання.

Хутка мы з Міхасём Азевічам стварылі пад кіраўніцтвам Сергіевіча тэатральны дуэт. Былі гэта народныя пантэмімы, у тым ліку пра пана і хітрага слугу, якія выконваліся пад музыку. Я іграў дурнаватага пана, а Міхась — спрытнага слугу. Потым нашы шляхі разышліся. Я апынуўся ў Лодзі, Міхась жа застаўся ў Ленкаўшчыне. Пайшоўшы па слядах старэйшых братаў, ён звязаўся з групай Арміі Краёвай, якая дэрадыравала; як гавораць, нападў на крамы і загінуў, застрэлены ў сушні.

Калі ў 1976 годзе я з Янкам Брылём наведаў паміраючага ад рака лёгкіх Юльяна Сергіевіча, мой колішні настаўнік прызнаўся, што спачатку нічога не ведаў пра майго багатага дзедка Аганоўскага і яго землеўладанні. Аб маім радаводзе ён даведаўся толькі напрыканцы студзеня 1944 года. Тады да нашай хаты пад'ехалі сані з двума міліцыянерамі — па мяне. Мы нічога не ведалі пра сталінскія законы, якія датычыліся дзяцей, пачынаючы з дванаццацігадовага ўзросту. У чэрвені таго ж года мне споўнілася дванаццаць, і яны прыехалі, каб узяць «панскага сына» на «перавоспitanне». Не ведаю, меўся гэта быць лагер ці дзетдом. На шчасце, я здолеў уцячы ў лес. На другі дзень мая няшчасная маці пабегла праз сумёты ў Беніцу, якая знаходзілася на адлегласці дванаццаці кіламетраў і ў якой я быў ахрышчаны. Маці папрасіла пробашча, каб ён амаладзіў мяне ў метрычнай выпісцы на цэлы год. На другі дзень матуля звярнулася да Сергіевіча, а той паабяцаў, што будзе мяне ахоўваць.

— Заканчэнне будзе. —

паэтычная імпрэза

Іна ШАРСКАЯ (Україна)

3 ЦЫКЛА "СОН-ТРАВА"

КАНЯ

Дыгтых

1

Каня, дзіўная птушка,
Зноў і зноў вяшчэе каханне:
"Піць, піць, піць..."
Ты не бачыш хіба,
Што рака мая чорная?
Начавала тут поўня
нядоўга,
А дайгі раздавала
да ранку,
Потым села ў зорны човен
І паплыла куды
вочы глядзяць,
Куды сэрца вядзе,
А рака загарэлася,
І згарэла жывая вада.
Дзіўная каня,
Навошта табе гэты боль?

2

Каня, пакінь мяне,
Не праклінай,
Падымся з калень,
Будзе май.

Каня, калецтва маё
Не цяжар,
Проста кроў да краёў
Ад крыжа.

Каня, крычы не крычы -
Сон на вадзе...
Боль мой, майчы,
Май мой ідзе.

***

Я спяю табе пра мора
І вялікіх рыб,
Ты даверлівы і ўмееш
Шчыра гаварыць.

Я спяю табе пра скалы
І лясны ручэй,
Толькі гэтага так мала
Для тваіх вачэй.

Я спяю табе, напэўна,
Тое, што заўжды...
Лепш не слухай мае песні,
Пі мае мяды.

СОН-ТРАВА

Сон-трава кранае сэрца,
Сон мой дзе?
Сэрца ў сэрцы адзавецца -
Быць бядзе.

Сон-трава сагрэе душы
Дзіўным днём,
Тане сіні лёд у мушлях -
Хутка дно.

Душы-мушлі,
шлях адважных,
Лес шуміць...
Казку сон-трава

раскажа

І згарыць.

***

Жыццё на сямі вятрах

Настоена, быццам песня,
Нібы пучыводны шлях,
Шалёная смага песціць.

Жыццё - гэта сем дарог
І толькі адна - нябёсы,
Жыццё - гэта сем дароў
І звонкая сіняя восень.

Жыццё - гэта проста быць
І бачыць лясы і пожні.
Сем крокаў - слова "любіць",
І кожны той крок апошні.

3 ЦЫКЛА "ЛЕТА"

***

Вербалозы, не плачце,
я калісьці яшчэ вярнуся,
Маім правым крылом
будзе бусел,
Маім левым крылом -
подых сонца.
Верце. Лета будзе
бясконцым.

***

Спявай, вярба, спявай,
Вер у сваё яство,
Гэта - свавольны май,
Гэта - зямлі хараство.

Танцуй, вярба, танцуй,
Не думай,
што будзе потым,
Нават калі сумётны,
Адчуй крылы, адчуй.

Плач, вярба, плач,
Вер, вярба, вер,
Пакуль не прыйшоў палач
Аднойчы вечарам.

***

Я была зарою,
Я была травой,
Ветрам на сваволлі,
Хуткаю ракой.

Я цябе гайдала
На сваіх руках,
Я цябе жадала
Сёння і ў вяках.

А калі ўжо вечар
Кляўся на крыло,
Сцішылася вербай
Недзе за сялом.

***

І зара не зара, і гара не гара,
Калі крэпка рука трымае,
Як на радасце мне
лёс даравай ваяра,
Я на смутак яго прымаю.

І лясы не лясы,
і раса не раса,
Калі блізка вусны і вочы,
Як на шчасце трава,
як на шчасце краса,
А я гора сабе прарочу.

Так прыгожа з гары
паляцець да зары,
Закахайся ў яе нават вецер,
Маё сэрца, гары,
мой ваяр, гавары,
Пакуль вечар.

***

Дрэвы зверху растуць,
карані знепрытомлілі
вечнасць,
Астудзі цішыню, астудзі,
Грудзі дыхаюць вольна,
бо неба ў зялёнай квецені.
Нас ніхто не ў праве судзіць.

Дрэвы з неба растуць
і будуць надзейныя шаты,
Каб ніхто не знайшоў,
не парушыў

сунічны наш дол,
Птушкі сонца нясуць -
пазалочаны
венчык да хаты,
І асвятляць яго
Самычысты ранішні дождж.

Прачынаемся
разам з птушкамі,
Недзе дрэмле ў сумётах
учора,
Сёння мы павандруем
пушчамі,

Зайтра мы
пацалуем мора.
За адбіткам святаў
прасвольных
Паляцім, шчаслівыя дзеці,
У нябёсаў радасці столькі,
Што ведае толькі вецер.

Прачынаемся
разам з птушкамі,
Выпускаем з
далоняў сонца...
- Пушчы, пушчы,
дзе нашы душы?
- У вербах, напэўна,
у соснах.

***

Спіце, я буду ваш
сон шанаваць,
Спіце, дрэвы,
спіце, дарогі,
І паляцяць дзьмухаўцы
вандраваць,
І зара будзе доўгай-доўгай.

І паляцяць дзьмухаўцы,
нібы лёс,
Над дарогай з гарачым
пылам...
Падымся з калень,
з небыцця, з-пад калёс,
Дзіва там, дзе адчую
крылы.

***

Заліўныя лугі -
каляровыя:
Жоўтыя, белыя,
залацістыя,
Злева дрэвы стаяць -
волаты,
Справа рэкі цякуць
чыстыя.
Галасы звяняць
салаўіныя,
І стракозы шукаюць
зацішак...
Днём мы ў гэтых лугах
загінулі
І нарадзіліся зацемна.

***

Мы вярталіся дадому,
Дзе стагоддзі, нібы дзень,
Дзе зялёны погляд долі
Адбіваецца ў вадзе.

Мы вярталіся да лесу,
Да пагоркаў і травы,
Дзе аддана правяць месу
Пчолы, шэршні, салаўі.

Я табе чытала кніжку
Без старонак і лістоў,
Плэй павук за
ніткай нітку,
Ткаў пасаг гадоў на сто.

Мы вярталіся да раю,
Ты - Адам, а Ева - я,
Бог шчаслівых не карае,
Пакуль верыць ім зямля.

у будучы даведнік

СУАЙЧЫННІКІ Ў СВЕЦЕ

АД ВЯДУЧАЙ РУБРЫКІ. Як нашы чытачы, напэўна ж, паспелі заўважыць, мы пачалі друкаваць дапаўненні ў другое выданне энцыклапедычнага даведніка "Беларусы і ўраджэнцы Беларусі ў памежных краінах", якое, спадзяемся, раней або пазней выйдзе. Прыгадаем, што першае выданне ўбачыла свет у 2001 годзе. Але ў ім, па папярэдніх падліках, было прапушчана (па розных прычынах) звыш чатырохсот персаналіяў. Гэты прагал мы збіраемся запоўніць. У працэсе, вядома, выявіцца новыя асобы. Паралельна мяркуецца весці работу па стварэнні даведніка "Беларусы і ўраджэнцы Беларусі ў далёкім замежжы". У абодвух выпадках мы разлічваем на актыўны ўдзел нашых чытачоў. Прыгадаем, хто можа ўвайсці ў даведнікі паводле прычынаў, выкладзеных у першым выданні. Гэта або беларусы (незалежна ад месца нараджэння), або ўраджэнцы Беларусі (у цяперашніх яе дзяржаўных межах). Абавязкова трэба ўказаць дакладныя месца і дату нараджэння (а таксама смерці, калі яна наступіла). Першая частка артыкула прысвячаецца біяграфіі, другая - грамадскай дзейнасці, творчасці. Дакладнага "табелю аб рангах" у нас няма: у даведнік можа ўвайсці кожная асоба, якая нешта істотнае здзейсніла, мае грамадскія, навуковыя, творчыя, спартыўныя і іншыя здабыткі. Напісаць пра яе могуць яе знаёмыя, сябры па арганізацыі, журналісты. Крайні выпадак - прысланыя біяграфія і фатаграфія. У такім разе артыкул будзе апрацоўвацца, паводле прынятых правілаў, у рэдакцыі. Упершую чаргу мы, зразумела, будзем друкаваць у газеце артыкулы пра кіраўнікоў беларускіх арганізацый, згуртаванняў, суполак за рубяжом. Пры іх згодзе змесцім у газетным варыянце і адрасы суполак, каб з імі маглі ўстанавіць сувязі іншыя суайчыннікі. А потым з дапамогай кіраўнікоў спадзяемся атрымаць артыкулы і пра сяброў суполак.

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

ВЯЧАСЛАЎ ІГНАЦЕНКА

Ігнаценка Вячаслаў Міхайлавіч (6.12.1954, в. Перадзелка (Карпайка) Лоеўскага раёна Гомельскай вобласці), мастак, член Саюза мастакоў Малдовы (1999), дзеяч беларускай дыяспары г. Кішынёва.

Нарадзіўся ў сям'і настаўніка. У час вучобы ў сярэдняй школе прымаў удзел у абласных выставках дзяцінчых твораў.

ставах дзіцячай творчасці, заўсёды верыў, што будзе мастаком. Пасля заканчэння школы (1971) жыў і працаваў у Мінску, займаўся ў мастацкіх студыях і рыхтаваўся да паступлення ў ВНУ. Займаўся ў мастакоў С. Каткова і В. Цвіркі, якіх лічыць сваімі настаўнікамі. Адслужыўшы ў арміі, працаваў настаўнікам Малінаўскай васьмігадовай школы, майстрам на заводзе, у Белгандальрэкламе, на беларускім тэлебачанні. У 1978 годзе паступіў у Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут (цяпер Беларуская акадэмія мастацтваў). У час вучобы прымаў удзел у студэнцкіх выставах, вёў дзіцячую студыю выяўленчага мастацтва пры ЖЭС-8 Мінска.

Пасля заканчэння інстытута (1983) В. Ігнаценка жыве і працуе ў Кішынёве. Працаваў у мастацкім фондзе МССР, аформіў шэраг інтэр'ераў і выстаў. У 1988-1989 гадах выкладаў у Малдаўскім дзяржаўным інстытуце мастацтваў. З 1984 года прымае ўдзел у рэспубліканскіх, усесаюзных і міжнародных мастацкіх выставах. У Таронта (Канада, 1994) яму прысуджана першае месца за графічныя лісты. Працуе ў розных жанрах выяўленчага мастацтва, але перавагу аддае жывапісу. Усяго адбылося 13 персанальных выстаў мастака, у тым ліку яны прайшлі ў Адэсе (Украіна), Кішынёве, Ціраспалі (Малдова), Мінску.

В. Ігнаценка прымаў удзел у III Міжнародным кангрэсе беларусістаў (2002). Супрацоўнічае з газетай "Голас Радзімы". Ім надрукаваны нарысы пра мастака В. Цвірку ("Успамін пра майстра"), С. Каткова ("Урокі Сяргея Каткова", "Вяртанне да майстра"), "Мастакі Уладзімір і Расціслаў Акушкі". Прымае актыўны ўдзел у жыцці беларускай дыяспары Малдовы. З'яўляецца намеснікам старшыні беларускай абшчыны Кішынёва.

ЛЮДМІЛА МАЛЬКО

Малько Людміла Аляксандраўна (2.02.1946, г. Слук Мінскай вобласці), дэпутат Балаклаўскага раённага савета горада Севастопаля, педагог, грамадскі дзеяч беларускай дыяспары ва Украіне.

Людміла Малько (дзявочае прозвішча Шавель) у 1965 годзе закончыла ў Слукку сярэднюю школу і ў гэтым жа годзе паступіла на філасофскі факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Пасля заканчэння працавала выкладчыкам беларускай мовы і літаратуры, рускай мовы і літаратуры на Любаншчыне. Затым разам з сям'ёй пераехала ў Севастопаль, дзе цяпер выкладае рускую мову і літаратуру ў сярэдняй школе № 45.

Л. Малько - актыўны грамадскі дзеяч, працуе выкладчыкам замежнай літаратуры ва Украінскай акадэміі друку, з'яўляецца намеснікам старшыні Усеўкраінскага аб'яднання "Беларусь", узначальвае гурток па вывучэнні беларускага фальклору і гісторыі Беларусі, працуе над пастаноўкай камедыі Янкі Купалы "Паўлінка" на сцэне тэатра горада Севастопаля, праводзіць работу па наладжванні грамадскіх узаемасувязей паміж Севастопалем і Беларуссю. Піша кнігу "Мае землякі ў гісторыі Севастопаля".

вандроўка з глебам лабадзенкам

ПЕТРЫКАЎ

У сябра майго неразлучнага Сашкі ў Петрыкаве жыве бабуля. Да маіх вандроўак па Палессі гэтае мястэчка павінна было стаць цудоўным дадаткам. Сашка, паслухайшы гэтыя меркаванні, запрасіў мяне пагасцяваць там разам з ім. Ці гэта я сам напрасіўся? Цяпер — няважна. Паехаў я ў Петрыкаў.

Да Петрыкава без машыны ці гелікоптера можна дабрацца двума спосабамі: альбо з чыгуначнай станцыі Муляраўка, што за 12 кіламетраў ад самога мястэчка, альбо на аўтобусе Мінск—Капаткевічы, дзе Петрыкаў — перадапошні прыпынак. Аўтобус гэты адходзіць ад мінскага аўтавакзала ў 13:20, а ўжо ў 20:40 шчаслівы вандроўнік апынаецца ў слаўным горадзе Петрыкаве. Памеркаваўшы, што "не ў маім гэтым ўзросце", я абраў менавіта гэты шлях.

Петрыкаў (ці, па мясцоваму, — правільнаму — Петрыкоў) — з націскам на апошнім складзе) вядомы з XV стагоддзя як мястэчка ў ВКЛ. Быў у Слуцкім княстве, з 1569 — у Мінскім ваяводстве, з 1938-га — у Палескай вобласці. Сёння гэта зусім невялічкі гарадок на Прыпяці, дзе людзі ходзяць на рыбу.

Палескія раўніны пад Петрыкавам робяцца калі не гарамі, то ўзгоркамі дакладна. Тут на найвышэйшым месцы стаіць не антэна аператара сатавай сувязі, а царква. Схілы да Прыпяці парослыя дзесяткамі відаў кветак, невялічкімі кустарнікамі і — месцамі — дрэўцамі.

Прыпяць — гэта як мора! Асабліва пасля маёй Случы ў 5 метраў шырынёй. Вядома, што тут усе людзі, якія жывуць на ўзбярэжжы, ловяць рыбу. Прычым, калі ўдзень рыбнагляд дазваляе выкарыстоўваць толькі вуду і донку, то ўначы Прыпяць (200 метраў) перагарожваюць сеткамі і путанкамі. Бо рыба часам — асноўная крыніца даходу ў сям'і.

Вядома, праз пэўны час пасля прыбыцця ўзнікла неабходнасць наведвання крамаў. І паўсюль,

куды б я ні тыгнуўся, мяне сустракала дзіўная жывёліна — «Петрыкаўскае РайПО». Харчовая крама, кнігарня, кавярня, гаспадарчыя, камісійныя тавары... У апошнюю, што месціцца на рынку, развесяліла цыдулка: "Прымерачная. 200 рублёў". Кірмаш тут, як і сам горад, зусім маленькі, мо з якіх 50 гандляроў. Кнігарня выклікала сум: на фоне таннай папсы айчынная літаратура прадстаўлена "Анталогіяй беларускага санета" ды дзюма кніжкамі не самых вядомых пісьменнікаў.

На ўвесь горад усяго некалькі прыватных кропак гандлю. У шапіках не прадаюць піва ды цыгарэты: напужалі, што зачыняць. Некалькі прыватных крамаў ды кавярняў складаюць хілую кан-

курэнцыю таму самаму фантомнаму РайПО. Як растлумачыць людзям пра рынкавую эканоміку? Я купляў усё толькі ў прыватных прадпрыемстваў. Не каб даказаць — каб падтрымаць.

У Петрыкаве двое могілак — старыя і новыя. Пасярод першых стаіць царква — унікальная. Збудаваная напрыканцы XVII стагоддзя ў вёсцы Сотнічы і перанесеная ў 1836 годзе ў Петрыкаў, драўляная, захавалася яна ідэальна. Але цяпер не дзейнічае. У цэнтральным па-

мяшканні набажэнствы праводзь хоць сёння. Захаваліся нават арыгінальныя крыжы, элементы аздобы: раўнабокія крыжыкі, карнізы ды больш сучасныя бляшаныя кветачкі-лісточкі. Царква прыходзіць у заняпад. Нехта з тубыльцаў звярнуўся да святара з прапановай, маўляў, скінемся — вы толькі адрастаўраўраўце. Той адказаў, што

царква — помнік рэспубліканскага значэння і дакранацца да яго яны не маюць права.

У мясцовым парку стаіць помнік воінам-вызваліцелям, помнік Дзеду Талашу (на мясцовых могілках Талашоў багата). Тут жа дзейнічае дыскатэка, якую моладзь весела называе "загонам", бо агароджана ды ўваход-выхад праз турнікет. Дыскатэка платная — цана квітка роўная цане бохана хлеба. Але моладзь прыныпова танчыць з вонкавага боку агароджы, а ўнутры забяўляюцца мо чалавек пяць.

Каля берагоў Прыпяць грэецца дастаткова, каб купацца. Вада, праўда, не дужа празрыстая — нейкая карычневая. Купаліся мы і ў залічыку Бычок, дзе вада к вечару — бы сырадой.

Каталіся на маторцы. На пяціметровую вуду падымалі сцяг ды насліся туды-сюды па Прыпяці. Ездзілі на прыток Прыпяці Убарць.

Бліжэйшы мост — ажно ў Мазыры. Тут, у Петрыкаве, працуе паром, які курсіруе між берагамі кожную гадзіну, альбо па меры запаўнення. Паром — рэч спрэчная, рамантычная, але пэўна — недасканалая. На свае вочы бачыў, як да берага падляцела "хуткая дапамога" з міргалкамі ды сірэнамі, а паром быў на іншым баку...

Схадзіў я і ў Дом культуры, ён жа — кіно. Паказвалі фільм "Тэрмінатар-3". Кошт квітка — блізу 0,3 долара.

На дзвюх афішах, што бачыў я ў час свайго гасцявання ў Петрыкаве, былі 2 арфаграфічныя памылкі, праўда, па-руску.

У апошні мой дзень у Петрыкаве паехалі мы ў Будское — адпачываць. Паставіўшы путанку, сталі майстраваць намёт ды разводзіць вогнішча. Падрыхтаваліся, хвілін 20 — а ў путанцы ўжо 4 рыбіны сантыметраў па 20. У мясцовай вадзе ёсць і шчупакі, і плотка, і чырванопёрка, і акуні, і многа чаго яшчэ.

Гэткая смачнай юшкі я не еў ніколі ў сваім жыцці!..

Але ж першым днём госць — золата, другім — срэбра, трэцім днём госцю пара дадому.

Вось і я выправіўся дахаты, удзячны Сашку, Антону (стрыечны брат ягоны), іхнім бабулі ды дзядулю ды дзядзю Шуру, які ласкава завёз мяне ў родныя Бабовішчы. Удзячны Петрыкаву!

толькі факт

"МАЛЕНЬКІ ПРЫНЦ" ПА-БЕЛАРУСКУ

Казка Антуана дэ Сент-Экзюперы "Маленькі прынец" перакладзена на беларускую мову. Гэтая казка вядома ў многіх краінах, і не раз яна перакладалася на іншыя мовы народаў свету.

А вось на беларускай з'явілася адносна нядаўна. Пераклад зрабіла беларуская паэтка Ніна Мацяш. Зараз беларускамоўны варыянт "Маленькага прынца" можна сустрэць у зборніках, а скарачаны варыянт казкі нават вывучаецца ў чацвёртым класе па беларускай літаратуры.

Вучні Іванаўскай агульнаадукацыйнай школы з музычным ухілам сёлета паставілі мюзікл па гэтай казцы на беларускай мове. Лібрэта да мюзікла напісана самой перакладчыцай — Нінай Мацяш, а музыку стварыў В.Перапелкін. Прэм'ера мюзікла "Маленькі прынец" у яе родным горадзе Белаазёрску адбылася з нагоды дня нараджэння Ніны Мацяш.

Дзмітрый ЖЭБРАК.

"СЯБРОЎСКАЯ БЯСЕДА"

Беларускае свята "Сяброўская бяседа" адбылося ва ўрочышчы "Барык", што каля Грудка, за некалькі кіламетраў ад Беластока.

Галоўным арганізатарам аднаго з самых цікавых культурных мерапрыемстваў, якія традыцыйна адбываюцца ў Падляскім ваяводстве Польшчы, з'явілася Беларускае грамадска-культурнае таварыства. Дапамагалі яму ў гэтым самаўрад і Дом культуры горада Грудэк.

Каля трох тысяч гледачоў сабралася, каб паглядзець выступленні звыш 30 беларускіх і польскіх фальклорных і эстрадных калектываў з Беластоцчыны — таксама калектываў з Беларусі — народнага ансамбля "Стрэчанне" з Мазыра і калектыву "Шкляры" з Бярозаўскага шклозавода "Нёман".

Галіна ВІР.

БРАНЯНОСЕЦ "СЛАВА" ПРЫНЁС СЛАВУ

Выдатна выступілі ў чэмпіянаце свету па судамадэльнаму спорту выпускнікі сталічнай сярэдняй школы № 63 Сяргей Карпík і вучань Мінскага дзяржаўнага політэхнічнага каледжа Іван Цырыноў. Яны вярнуліся з Францыі з залатым і бронзавым медалямі.

Удзельнікі з 14 краін прадставілі 260 мадэлей. Рускі браняносец "Слава" ў выкананні Сяргея Карпíка атрымаў усеагульнае прызнанне.

Пасля стэндавага конкурсу ў сваёй падгрупе лідзіраваў Іван Цырыноў. Аднак у час водных выпрабаванняў яму не пашанцавала з надвор'ем: падняўся моцны вецер і мадэль нямецкага браняносеца рагавой абароны "Беувольф" занесла. У выніку ў Івана толькі бронза.

"Мінск-Навіны".

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчынікамі за рубяжом «Радзіма».

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://golas.promedia.by>

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82, (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82. E-mail: golas_radzimy@tut.by

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Тыраж 2 128 экз. Заказ 1514. Падпісана да друку 2. 9. 2003 г. у 12.00. Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрэсавана на паліграфічным РУП «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).